Új kéve

AZ ÉSZAKI MAGYAR PROTESTÁNS GYÜLEKEZETEK LAPJA

Apahida – Feszület (Vetési László felvétele)

Ártatlanság szent Báránya, / E világnak ki vagy ára,
Megtartója, táplálója, / Idvez légy egek Királya!

Hogy érdemlettük ezt tőled, / Hogy miértünk ezt felvégyed.
Hogy szent tested vereséget, / Ennyi sérelmet szenvedett?

Ki vagy tiszta ártatlanság, / Káromlónak mond a világ,
De te mégis csak vesztegelsz, / Ily hamisságra nem felelsz.

Mivel Isten egy Fiának, / Mondod magad Messiásnak,
Azért mondnak káromlónak, / És nem hisznek téged annak.

Idvez légy hát, egy Jézusunk, / Mi megváltó Úr Krisztusunk,
Fő tanítónk és orvosunk, / Szabadító nagy Királyunk!

Debrecen 1697

XIII. évfolyam 1. szám *Stockholm, 2005. március*

LELKÉSZ

MOLNÁR-VERESS PÁL
151 64 SÖDERTÄLJE (STH) Granövägen 126
Tel/Fax: 08–550 160 66 Mobil: 070–602 29 68
E-mail: parokia@telia.com

KÖZPONTI TISZTSÉGEK VISELŐI

JORDÁKY BÉLA *főfelügyelő, az ET elnöke*
428 35 KÅLLERED Gamlehagsvägen 19
Tel: 031–795 25 02 Fax: 031–795 25 04
Mobil: 070–562 31 08

SEBESTYÉN GÁBOR *főgondnok STH felügy.*
126 47 HÄGERSTEN/STH Fastlagsvägen 42/1
Tel: 08–18 41 72

TÓTH ILDIKÓ *főjegyző, Sölvesborgi felügyelő*
294 34 SÖLVESBORG Rektor Dahlsgatan 4 H
Tel/Fax: 0456–140 37 Mobil: 0730–25 40 14

LÁSZLÓ BÉLA *ET-tag, Göteborgi felügyelő*
418 31 GÖTEBORG Vädersolsgatan 21
Tel: 031–54 27 19 Mobil: 076–204 10 80 *Új szám!*

PAP IVÁN *központi pénztáros*
181 30 LIDINGÖ (STH) Frisksportarvägen 2
Tel: 08–731 83 60 Fax: 08–731 08 28

VERESS ILDIKÓ *Szeretetszolg.orsz.megbízott*
352 47 VÄXJÖ Hjalmar Petris Väg 10 B
Tel: 0470–76 34 42

TOVÁBBI GYÜLEKEZETI VEZETŐK

DEÁK GYÖRGY *Boråsi felügyelő*
507 54 BRÄMHULT Jutegatan 11
Tel: 033–23 03 07

FEKETE JENŐ *Eskilstunai felügyelő*
633 53 ESKILSTUNA Klarbärsvägen 23
Tel: 016–12 00 39 Mobil: 070–920 33 72

VERESS CSABA *Halmstadi felügyelő*
310 31 ELDSBERGA Ängsgatan 7
Tel/Fax: 035–21 00 92

id. VASZI ÁRPÁD *Helsingborgi felügyelő*
252 75 HELSINGBORG Närlundavägen 10
Tel: 042–28 21 35

GAAL ANDRÁS *Jönköpingi felügyelő*
567 31 VAGGERYD Smedbygatan 21
Tel: 0393–161 69

BÖDECS MARGIT *Katrineholmi felügyelő*
642 33 FLEN Junivägen 9
Tel: 0157–129 04

PAPP ANNA *Ljungbyi felügyelő*
341 37 LJUNGBY Ågårdsvägen 19
Tel: 0372–819 67

PITLIK PÁLHÁZI KATALIN *Malmői felügy.*
217 46 MALMÖ Roskildevägen 9 A
Tel: 040–26 76 38

REHÓ ISTVÁN *Västeråsi felügyelő*
723 51 VÄSTERÅS Glasbägargatan 7
Tel: 021–12 09 91

SPÁDA JÁNOS *Växjöi felügyelő*
352 47 VÄXJÖ Hjalmar Petris Väg 10 B
Tel: 0470–76 34 42 Mobil: 070–759 19 21

TÅNGAGÄRDE Gyülekezeti Otthon
Tel: 033–27 50 22

Külföldről előbb Svédország hívószámát, a 0046-ot kell tárcsázni, s a körzetszám előtti 0-t el kell hagyni.

Tóth Károly Antal

Dicsőség

Ma már nem szeretjük a dicsőség szót (sem származékait) használni, túlságosan nagyzolónak, a valóságtól elrugaszkodottnak, a tárgyszerűség mértékeit meghaladónak érezzük. Leszoktunk arról is, hogy a múlt eseményeivel, személyiségeivel kapcsolatban a fogalmat jelzőként használjuk. Különösen, ha rólunk, magyarokról van szó. Történelmünket az utóbbi száz évben nagy hévvel „demitizálók" igyekeztek-igyekeznek nem egy jelentős, szerepét becsülettel betöltő elődünknek még a tiszteletéről is lebeszélni bennünket. A dicsőség fogalmának kerülésére serkentenek azok a túlkapások is, amelyek vele kapcsolatban az ideológia és a politika berkeiben az idők folyamán jelentkeztek. Még ma is Old Glory-nak (Öreg Dicsőségnek) becézik ugyan az amerikai csillagos lobogót, de a fogalomba véres komolysággal talán a "dicsőséges felszabadító szovjet hadsereg" kifejezésben ütköztünk utoljára.

Hajdan világi nagyságok sütkérezhettek híveik és az utókor előtt a dicsőség fényében, amely annál jobban ragyogott, minél jelentősebb harci sikereket, nagyobb hódításokat, több rablott kincset mondhattak magukénak. Ezek tipikus alakja Makedón Nagy Sándor, aki isteni eredetűnek és lényegűnek tartotta magát; világrengető harci sikerei az ő szemében, de sok másében is ezt igazolták.

A középkorban a kereszténység sokáig elvetette a dicsekvést, a dicsvágyat, és becsülte a szerénységet. Évszázadokon át maradtak ezért névtelenek az alkotó emberek. Ez a magatartás még a XVIII. században is előfordult. Kelemen Didák Székelyföldön született minorita szerzetes sokat tett azért, hogy a Rákóczi-féle szabadságharc során végigpusztított vidékeken, mindenekelőtt a Tiszántúlon és Észak-Magyarországon újra iskolák és templomok épüljenek. Könyveket is írt. Kutatóknak kellett utólag kideríteniük, hogy ezek szerzője ki volt, mert ő „elfelejtette" a nevét feltüntetni rajtuk.

A „jó hírnévre" alapozott dicsőség ókori fogalmát a humanisták vezették be újra a XIV-XV. század folyamán. Ebben csak gazdag erényekkel bíró emberek – mint amilyenekhez magukat is számították – részesedhettek. Egy egész ismérvrendszert dolgoztak ki, amelyben a műveltség erénye kiemelkedő szerepet játszott; e nélkül jelentős politikai vagy katonai teljesítménye sem hozhatott valamely uralkodó számára igazi dicsőséget.

A dicsőséget mint kiérdemlendő elismerést mára felváltotta a *sikeresség* prózai és demokratikusként beállított fogalma: úgy tüntetik fel, mintha mindenkinek egyforma esélye lenne arra, hogy kiküzdje magának. A sikeres cím elnyerésének fő kritériumai a haszonszerzés, valamint némi kiemelkedőbb pozíció birtoklása, és csak örülhetünk, ha ezekhez adott esetben nem az erkölcstelenség „erénye" társul.

A humanisták többnyire még tudták, hogy végül is Istené minden dicsőség, a *Magyar értelmező kéziszótár* azonban a fogalmat (már?) csak földi vonatkozásaiban ismeri: „Nagyszerű tettel kiérdemelt fényes hírnév, nagy elismerés." Teljesen nyilvánvaló, hogy – különösen, ha a szónak a Szentírásban gazdagon előforduló használatát tanulmányozzuk – ez a meghatározás Istenre nem alkalmazható. De ha Isten nem „hírnévvel" rendelkezik, nem „elismerés" illeti Őt, hanem ennél sokkal több, és ezt nem „nagyszerű tettei" indokolják, mert egy ilyen profán kifejezéssel Vele kapcsolatban nem is élhetünk, akkor valójában mit jelent *Isten dicsősége*?

A svéd nyelvben a világi dicsőséget, hírnevet jelentő *berömmelse* mellett a dicsőség bibliai fogalmát külön szó, a *härlighet* jelöli, amelynek más jelentései: nagyszerűség, gyönyörűség, ragyogás. Ez segítség lehet számunkra, hiszen ebből úgy tűnik, hogy a dicsőség szó Isten *milyenségére* vonatkozik.

De hát *milyen* Isten?

Tudjuk, hogy mindenek fölött *hatalommal* bír. Akarata megfellebbezhetetlen parancs mind a látható, mind pedig a láthatatlan világban. Ezért nevezzük Őt Mindenhatónak. Hatalmát a lelki *jó érdekében* gyakorolja, azzal a céllal, hogy mi, emberek, országának méltó lakóivá legyünk. Ez bizonysága annak, hogy *szeret* bennünket. Miután földi időnket szabad akaratunk szerint leéltük, *igazságos* ítélet alapján fogad magához minket.

(Folytatása a 23. oldalon)

Húsvét hajnala – az élet hajnala

Az, aki átélte már a természetben a hajnalhasadást és a napfelkeltét, például egy tengerparton, tóparton vagy a hegyekben, tudja, milyen kép állt előttem, amikor ezt a címet írtam húsvéti elmélkedésem fölé. Húsvét azt jelenti, hogy a sötétségből fény tör elő, az éjszaka nappallá válik, a halálból pedig élet lesz – s mindez Isten akarata, rendelése és terve szerint. A halotti sziklasírból kilép a feltámadott és élő Jézus.

Nem is elég évenként egyetlen egy ünnepen emlékezni erre – minden napunk a húsvét fényében kellene kezdődjön, abban a tudatban, hogy a mi utunk, a Jézus követőinek útja a fény felé, az élet felé halad. Általában azt mondjuk az emberi életútról, hogy annak van egy kezdete és egy vége. Pedig a hívő keresztény ember számára az „életút“ így kellene kinézzen: a kezdet Isten örökkévalóságában van, aztán van egy földi vándorút a születéstől a halálig, de ezután következik a húsvéti élmény: a fény, az új és örök élet, amely tulajdonképpen a visszatérést jelenti az örökkévaló Istenhez.

A bibliai húsvéti történetet mind a négy evangéliumban elolvashatjuk. Most – kivételesen – nem az üres sírról, a síró Máriáról, a feltámadott Jézus és tanítványai találkozásáról, vagy a kételkedő Tamásról fogok írni, hanem egy olyan történetre emlékeztetek, amelyben az éjszaka még jelen van, de az új nap fénye már felismerhető.

A János evangéliumában három helyen olvashatunk Nikodémusról. Rá szeretném terelni a figyelmet, mert az ő története egy titokzatos húsvéti történet még akkor is, ha ezt első olvasásra nem ismerjük fel.

Nikodémus éjjel és titkon megy Jézushoz (Jn 3, 1–21), éjjeli beszélgetésük lényegében egy kérdés körül forog: hogyan nyerheti el Nikodémus az örök életet? Már itt érezzük, hogy Nikodémus tulajdonképpen a fényre, az isteni örök életre vágyik és nem földi, anyagi gondok foglalkoztatják. A beszélgetés végén Jézus lényegében így összegez: Aki benne hisz, annak örök élete lesz (15.vers). Itt olvasható a szép vallomás is Isten szeretetéről, amely szintén kapcsolatban van az örök élet kérdésével: „Úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.“ (16. vers)

Nikodémus ezután szinte eltűnik, „elvész“ a szemünk elől, ám a figyelmes olvasó felfedezi őt a negyedik evangéliumban még két helyen:

A 7. fejezetben Nikodémus, a farizeus az, aki védelmébe veszi Jézust (!) a főpapokkal és farizeus-társaival szemben. Jézus az örök élet vizéről beszélt egy prédikációban és tanítványai felismerik benne a „Krisztust“. A főpapok és farizeusok viszont el akarják fogatni őt. Ekkor írja le az evangélista – csupán három versben – Nikodémus fellépését: „Ekkor Nikodémus, aki korábban már járt nála és közülük való volt, így szólt hozzájuk (a főpapokhoz): Elítéli-e az embert a mi törvényünk, míg ki nem hallgatták és meg nem tudták tőle, hogy mit tett? Azok pedig így válaszoltak neki: Talán te is galileai vagy? Nézz utána és lásd be, hogy Galileából nem támad próféta.“ (Jn 7, 50–52. versei) Nikodémus Jézus oldalára állt, védelmébe vette őt és megakadályozta, hogy ez alkalommal elfogják ellenfelei, és vállalta azt a vádat, hogy „ő is egy galileai“ – azaz tanítványa a galileai Jézusnak.

Végül a Jézus szenvedéstörténetében tűnik fel harmadszor Nikodémus. Jézus keresztrefeszítését nem tudta megakadályozni – mert ez volt Isten terve –, de amikor Jézust leveszik a keresztről, akkor ott találjuk Nikodémust is a Jézus holttestét kísérők és sírba helyezők között. Ezek pedig a Jézus tanítványai voltak!

Nikodédus „száz font értékű kenetet“ hozott magával a Jézus testének bebalzsamozására. Már itt „megvallotta hitét“, már ezzel kinyilvánította, hogy a Jézus követője lett. Élete egy új fordulatot vett – Nikodémus úton van célja, az örök élet felé, rá már ekkor ráhullik a húsvét fénye, mert hisz Jézusban. A feltámadás történetéből kimarad ugyan a Nikodémus – és sok más tanítvány – nevének említése, de élete a „feltámadás és az örök élet“ jegyében folyhatott tovább. A sötétségből világosság ragyogott elő!

Varga Pál lelkipásztor (Dietenheim)

A Vártemplom papjától búcsúztunk

Református egyházunk és az erdélyi magyarság erős oszlopa szállt sírba ezzel a nagyszerű és Isten által megáldott tehetséges apostollal. Több éven át türelemmel és megadással fogadta életének súlyos próbáját, de lelkében ott tündökölt a remény, hogy Isten még használni fogja őt itt a földön. Ezt éreztem ki utolsó beszélgetésünkből, amikor karácsony előtt meglátogattam a Szent István kórházban, Budapesten.

Aztán január 21-én magam is ott álltam a Vártemplomban, a többezres gyászoló tömeggel, közöttük Kali Ellák presbiter rokonommal, sok régi ismerősömmel.

A gyászszertartást Ötvös József, Dénes utódja vezette be, majd Tőkés László püspök prédikált szolgatársa és barátja ravatalánál. A református temetőben, a sírnál Tófalvi Zoltán újságíró mondott búcsúbeszédet, s őt követte egy sor felszólaló, akik Dénes érdemeit méltatták. Megható volt kollegáinak, börtöntársainak szeretetteljes emlékezése, de felemás érzés volt számomra az új és a régi kolozsvári püspököket, Pap Gézát és Csiha Kálmánt látni, s közben tudni azt, hogy egyházkerülete soha nem tüntette ki legalább egy esperesi tisztséggel. A világi szervezetek annál inkább igyekeztek nagyrabecsülésüket kimutatni: a Magyar Köztársaság elnökétől megkapta a Hazáért és Szabadságért-díjat; Budapesten – feleségével együtt – neki ítélték a Bethlen Gábor-díjat; kitüntette a Széchenyi Társaság, megkapta a Julianusz-díjat Csíkszeredában, s ugyancsak feleségével a Magyar Fiatalokért-díjat Budapesten; Marosvásárhely díszpolgárává fogadta. 2004 végén, még életében neki ítélték a Dizseri Tamás szeretetszolgálati díjat, melyet már csak András fia vehetett át a temetését követő napon.

A kitüntetések közé kell sorolnom azt a gyásztáviratot is, melyet Orbán Viktor volt miniszterelnök küldött, s amelyben többek között ez állt: „Ki tudja, hol lenne ma Erdély, a magyar reformátusság, a magyar keresztyénség, ha nem lettek volna, ha nem lennének olyan szent szolgái, tanúságtevői, mint Fülöp G. Dénes maga is volt. Tudós és tiszteletes, harcos és szelíd, kockázatokat vállaló, szerény, a reményt soha el nem áruló ember, Isten szolgája."

Azt a sok vigaszt, amit Fülöp G. Dénes prédikációiban adott Vásárhely, de más helységek reformátusainak is, nem lehet kitüntetésekkel jutalmazni. Csendes, de bátor és határozott hangja még sokáig fog híveinek a szívében csengeni. Az általa esketett sok-sok fiatal pár, azoknak megkeresztelt és konfirmált gyermekei még sokáig fogják áldani ennek a szerény, de nyakas székely református papnak az emlékét. Eszembe jutottak Dénes lágy, simogató, vigasztaló szavai, melyeket Irmám temetésekor mondott 2002 júniusában. Akkor még arra gondoltam, hogy majd engem is ő fog eltemetni. De lám, milyen furcsa is az élet!...

Mi, akik hátramaradtunk, hisszük, hogy Fülöp G. Dénes nem hiába élt, s hogy az Ő nemes lelke el van rejtve Krisztusban az Istennél, míg Megváltónk újra megjelenik majd, hogy az övéit magához vegye. Mint életünk minden kincse, így Fülöp G. Dénes is „kölcsön" volt családja, egyháza és embertársai számára, s most, midőn az ÚR visszavette ezt a szép kölcsönt, mi csak alázattal és keresztyéni belenyugvással fogadhatjuk az ÚR akaratát. Legyen áldott az emléke, mindörökké!

Dr. Bartha István
Svedala, Svédország

Rekviem Fülöp Dénesért

Nekrológot csak akkor ír és mond az ember, ha az elveszített barát, kedves vagy ismerős hiánya miatt mérhetetlen fájdalom szorongatja a lelkét, a szívét, a tudatát, egész lényét. Egyetlen hét leforgása alatt két őszinte és nagybetűs Ember barátomat veszítettem el, nem tudok magamhoz térni, keresem a helyem és önmagam, abban a világban, amelyben szellemi tejtestvérem, földim, Fülöp Gábor Dénes sincs többé. Az erdélyi magyarságnak nagy halottja van! Mondanám: az egész magyar nemzetnek, ha „a kétszer kettő józanságával" nem tudnám, hogy 2004. december 5-e óta a magyar nemzet nincs többé! Élt 1100 évet! „Kincses" Kolozsvárról jövök, ahol órákon át bolyonghat az utcákon az emberfia úgy, hogy még véletlenül sem hall magyar szót. Következik Marosvásárhely, Sepsiszentgyörgy, Csíkszereda, Székelyudvarhely?

Mindezt azért említem, mert akit most temetünk, mindenkinél jobban hitt abban, hogy az „erdélyi végzet" helyett az „erdélyi küldetés"-t kell erkölcsi, emberi imperatívusszá emelni. Finom esze, tiszta lelke rezdüléseivel megsejtette azt, amit Amerikában, Stockholmban vagy Párizsban már régen tudnak: az erdélyi ember – sajátos körülményei jóvoltából – később lép be ugyan a szellemi, tudományos forgóajtóba, de mindenki mást megelőzve lép ki onnan. Mert erdélyi sajátosság az, hogy a Kőrösi Csoma Sándorok éppen olyan elzárt, ölelésnyi kisfalukból indultak el, mint az alsósófalvi Fülöp Gábor Dénes. Tudatosan választottam első, a Forrás-sorozatban megjelent kötetem címének az Alsósófalvát egyfajta piedesztálra emelő *Pogány fohászok faluja* metaforát. A nagyvilág, s benne mi magyarok is, sokszor állunk értetlenül a Felső- és Alsósófalvaszerű rejtélyek előtt. Bár a gének, a DNS-minták, génjelek ugyanazok, az egyik, Felsősófalva, a Tamási Áron által megénekelt csillagszórós mókát, ugratást, Ész Mózsikat és „sóvidéki társasjátékokat" termett, a tőle egy kilométerre sem lévő alsósófalvi rokonaik pedig csupa komor balladát, a Sükösd Ferenc csodálatos képein felragyogó szellemi vulkánokat. Micsoda föld lehet, amelyhez ilyen hűséggel lehet ragaszkodni? Csodálatos föld! Beletemetik az ősöket, a testvéreket, a rokonokat, és kikel belőle a művészet, a páratlanul gazdag folklór-, viselet-, népdalkincs, egy sajátos univerzum. Fülöp Dénes ebből a világból indult, lélekben ide tért vissza, itt vált életeszményévé az erdélyi magyarság sok-sok gondjának vállalása:

„Van költő, kinek lelke kürt, / És riadót az Idő fúj bele, / És hangját szikla-lelkek verik vissza, / És hangjával egy ország lesz tele..."

Azért választottam a Reményik-idézetet, mert Fülöp Gábor Dénes is „szelíden" volt bátor, hangján székely falvak és kisvárosok hangja szólt, az ellentétek feloldására a Kós Károly-i „diskurálást" ajánlotta, mert tudva tudta: nincsen turáni átok, csak mérhetetlen emberi butaság. Fülöp Dénessel valóban szellemi tejtestvérek voltunk. Jó harminc évvel ezelőtt néhányan megálmodtuk a Sóvidék monumentális monográfiájának megírását, közkinccsé tételét. Amikor nálam házkutatás volt, és elvitték kéziratait, jegyzeteim egy részét, együtt menekítettük Székelyszentistvánról – és nem Hármasfaluból, ahogyan a hatalom kívánsága szerint a köztudatba befészkelte magát ez a valójában nem létező elnevezés – a levéltári dokumentumokat, feljegyzéseket. Együtt voltunk 1996-ban is, amikor egykori sorstársaival, mintegy 40 erdélyi magyar ötvenhatos elítélttel végigjártuk, filmre rögzítettük börtönéveik, golgotajárásuk fontosabb stációit. Ott, a Duna-delta egykori poklainak színhelyén született az erdélyi magyar 56 egyik legfelkavaróbb írása, a *Rabok karácsonya*, amelynek szerzője Fülöp Gábor Dénes volt. Ma is látom az arcodat, a mozdulataidat, amint vallomásos pillanataid egyikében elénk tártad: a csontfagyasztó deltai hidegben szalmával tömtétek ki a késéles nád által cafatokká szabdalt rabruhát, hogy valami meleget tartson. Gyászoló testvéreim és barátaim! Fülöp Dénes annak a politikai pernek volt a fővádlottja, amelyben sorstársát, Soós Ferencet előbb halálra ítélték. Böjte Sándor, a több mint 400 árva gyermeket nevelő Böjte Csaba, dévai ferencrendi szerzetes édesapja emberfeletti fájdalmában önkezével lyukasztotta ki a saját hasfalát, mert titkon azt remélte, ezáltal csökken a fájdalom. Belehalt a szenvedésekbe! Fülöp Dénes íróember is volt, aki veretes tanulmányokban népe, nemzete legfájóbb és legégetőbb sorskérdéseit feszegette. Immár az égi íróasztalnál összegzi az 1959. július 5-ével kezdődő (a Vártemplom lépcsőjénél tartóztatták le, vitték láncba verve és repülőgéppel Kolozsvárra) börtönéveinek csak általa ismert titkait. Mennyire örült, amikor átadtam neki szenvedéstörténetének teljes dokumentációját! Fülöp Dénes legfőbb műve azonban a marosvásárhelyi Vártemplom népének, ötezres egyházközösségének elődjeiét messze túlszárnyaló szolgálata volt. A Vártemplomért szorult háttérbe az írás, Alsósófalva históriájának végleges formába öntése. Csoóri Sándor-estet, a magyar reformátusok világtalálkozóját szervezte, állandóan építette a gótikus termet. Pontosan tudta: az Ő küldetése a 38 országgyűlés színhelyéül szolgáló, II. Rákóczi Ferencet nagyságos fejedelemmé emelő, Erdély legnagyobb református templomaként emlegetett Istenháza hűséges szolgálata. 1989. december 22-e után a marosvásárhelyi Vártemplom vált az erdélyi segélyszolgálat egyik legfontosabb központjává. Abban az eufórikus hangulatban Fülöp Dénes már megfogalmazta a Calepinus nyelviskola, az öregotthon, az árvaház, az utcagyerekek étkeztetését végző „Pici-ház", a nagycsaládosok azóta is működő intézményének gondolatát. Mert Fülöp Dénes azt is tudta, hogy ugyancsak Erdély sajátossága, hogy minden nagy gondolat, az erdélyi magyarságot valóban felemelő terv, elképzelés mögött rendszerint egy lelkipásztor áll. Fülöp Dénes nagy érdeme, hogy mert szenteket álmodni! Felsorolni is nehéz, mennyi nagyszerű elképzelés vált valóra az Ő gondolatai nyomán. „...amíg itthon vagyunk: / Bizony bíbor és bronz és arany / És örökkévaló szent szépség vagyunk." Jelképesnek érzem, hogy temetésén Tőkés László Királyhágó-melléki református püspök hirdette az igét: sokszor voltam boldog koronatanúja, részese szellemi, lelkészi ikertestvériségüknek. Fülöp Dénes halála nyomán hatalmas űr keletkezett. Bár sarkunkat ebben a pillanatban a halál vize mossa, egész lényével arra döbbent rá, hogy élünk, s aki él, annak „egyetlen szülőföldje és sok-sok kötelessége" van. Csak a mostanihoz hasonló fájdalmak emlékeztetnek arra, hogy a szenvedés, a gyötrelem sem hiábavaló... Drága Dénes! Barátunk, barátom voltál! Együtt örvendtünk három fiad és lányod eszmélésének, a néppel, a nemzettel való teljes azonosulásuknak. Ott fenn, a Mennyeknek országában hamiskás mosollyal nyugtázhatod: nem volt hiábavaló 74 évre szabott életed! Azok állják most körül sírodat, akiket legjobban szerettél, s akik Téged is legjobban szerettek. Itt vagy velünk, itt vagy közöttünk:

„Tudnod kell, Népem, hogy én itt hogy jártam: / Szédülő fejjel és halálra váltan / Amíg Neked az üdvösség borát / És az örökéletet prédikáltam." (Reményik Sándor)

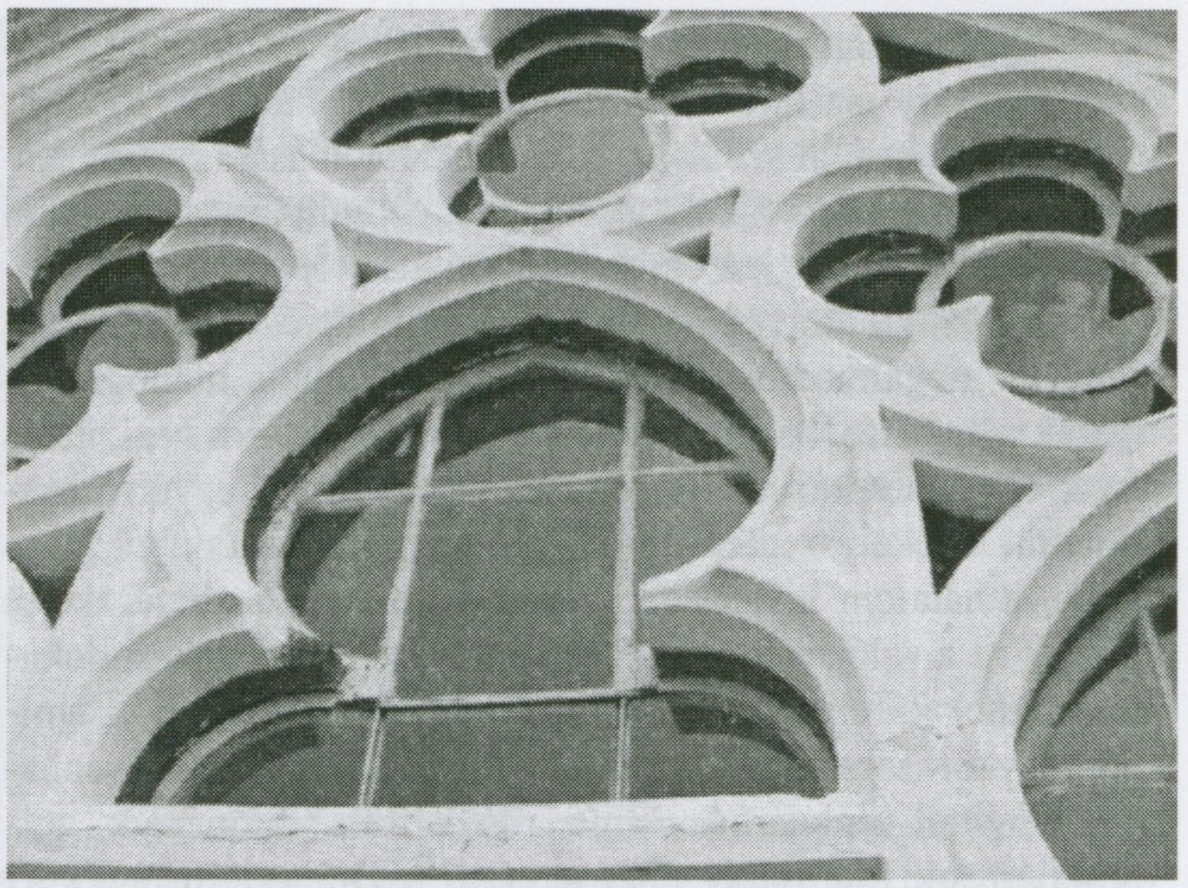
Életműved kerek egész, nem maradt torzóban. Ebből merítünk erőt mindannyiszor, amikor megtorpanunk, amikor magunkra maradunk. A Gondviselő Isten őrizze meg nagy és szent álmaidat! Fülöp Gábor Dénes, mindig velünk maradsz...

Tófalvi Zoltán

A Vártemplom a várudvar felől nézve

Mezőségi palackposta

Belső-erdélyi nagyközségben járunk a Mezőség közepén. A nagy román faluban fogyó, de lelkes kis magyar gyülekezet igyekszik túlélni és úszni szembe a holttengeri árral.

A buzgó fiatal lelkipásztorcsalád meglátogatása és a kis templom megtekintése után felkapaszkodunk a történelmi fákkal övezett dombra. Bejárjuk az elkobzott uradalmi kastélyban létesített, 200 árva gyermeket nevelő román gyermekotthont is. Útközben, egy otthonban dolgozó román fiatalasszony már jelezte, hogy sejtése szerint legalább húsz magyar eredetű gyermeket gondoznak a kastélyban. Ennek ellenére a román igazgatónő égre-földre esküdözve erősködik, hogy a gyermekek között nincs magyar. Nem hiszünk neki, hisz tudjuk, ezt kell mondania: Romániában minden árvaházi gyermek román, és a gyermekek neveltetése, anyanyelve is kötelezően az államé.

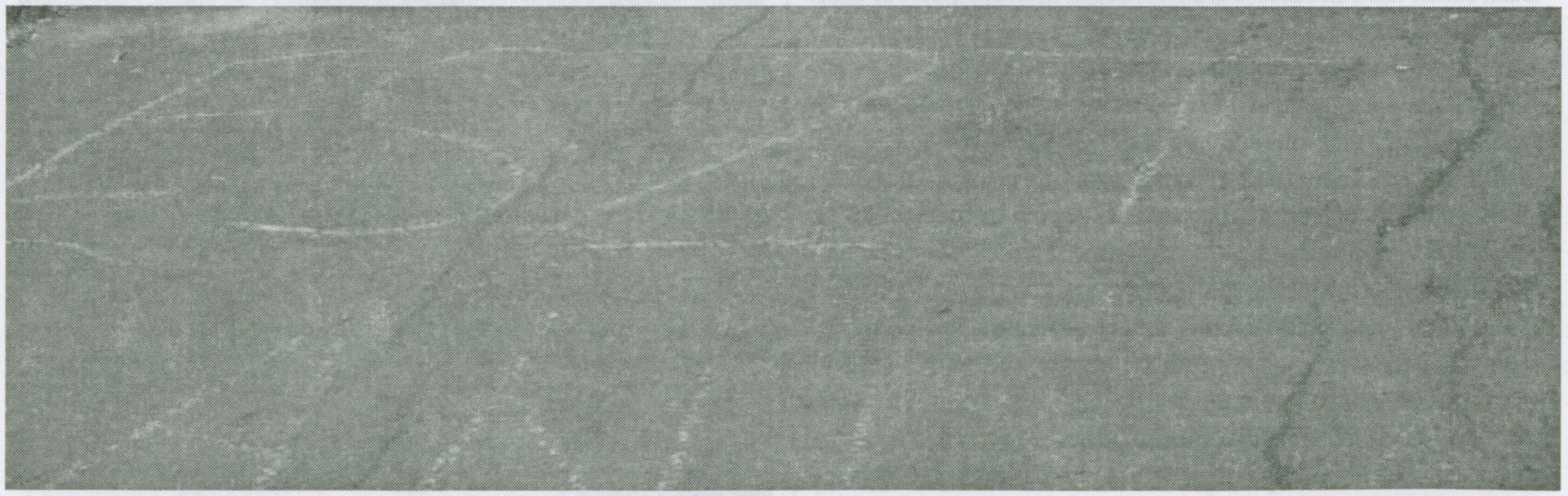
A faggatásba belefáradva, szomorúan jövünk ki az impozáns, romantikus Ugron-kastélyból. Csend van, gyermek nincs az épületben, nyár van, táboroznak valamerre. Az épület homlokzatán a nyelvi türelmetlenségtől megkalapálva ugyan, de ott díszeleg még a nemesi címer, és olvashatóan megmaradtak az építés korából származó feliratok is. Az udvar aszfaltján pedig gyermekjátékok, színes gyermekrajzok nyomaira leszünk figyelmesek. És a gyermekek, régi szokás szerint rajzaik mellé odaírták személynevüket is. Pontos és hiánytalanul hosszú az ékezet az „ő”-n, a vessző az „á”-n, lágyan simul az „s” mellé a „z” is, hogy „sz” lehessen, és kattan a „k”, dallamos az „mm”. Döbbenten számláljuk, hogy az árvaházi átnevelés lélekmosása után is, jó néhány gyermek gondos magyar helyesírással írta le nevét az aszfaltra: ENIKŐ, DANI, ESZTI, SÁRA, KINGA, ANNA, EMMA.

Megilletődve állunk a gyermekrajzok előtt, az ellopott anyanyelvnek e szabadtéri templomában. Ki tudja, szétszaggatott, meggyötört életük mely rejtőzködő rétegéből hozták még fel nevük nyelvemlékének ómagyar siralmát.

Magyar nevek, magyar ékezetek! – mint valami 21. századi kisebbségi palackposta partra vetett vészjelzései, az anyanyelv SOS-ei, csillognak az aszfalton. Árvaházi magyar gyermekek hajótöröttjei, emléktörmelékeikbe kapaszkodva, nevüknek magyar ékezeteivel küldenek segélykiáltó jeleket egy másik hajóra, lelkiismeretünk felé:

Segítsetek! Mi is még magyarok vagyunk!

Vetési László lelkipásztor (Kolozsvár)

Fent: A mezőzáhi Ugron-kastély – ma árvaház. Lent: ESZTI, SÁRA, KINGA, ANNA... (Vetési László felvételei)

Fejünkre por hull...

Valahányszor otthon jártunk megboldogult feleségemmel, Erdős Irmával, mindig módját ejtettük, hogy felkeressük az erdélyi építőművészet egy-egy remekét: ódon templomokat, málladozó falú kastélyokat, dicsőbb korokat megélt kúriákat. Útjainkon gyakran volt vezetőnk és kísérőnk Dr. Dóczy Pál nyugdíjas professzor. 1993 nyarán a professzorral ellátogattunk Marosszentimrére. Ebben a hajdan magyar községben ma már csak a Szent László idejében épült templom magyar.

Az egykori parókia épületében a román csendőrfőnök lakik családostól, s ha valaki a templomot belülről szeretné megtekinteni, az őrmestertől kell elkérnie a kulcsot. S az ember még hálás is kell legyen, hogy a „műemlékvédelem" ilyen jó kezekben van!

A 900 éves roskadozó magyar templommal szemben, az út másik oldalán feszít az 1930-as években épült hatalmas, kupolás, bizánci stílusú román ortodox templom.

Trianon után a nevét Szent Imre hercegről nyert Marosszentimréből Sântimbru lett. Tíz év alatt megépült a pompás román templom, s talán örökre bezárult a közel ezer éves magyar.

Végre sikerült kinyitni a rozsdás zárat. A fogadtatás rémisztő volt! Mindjárt a bejáratnál döglött galambok sokasága hevert szerteszét. A tetőn lévő nyílások valamelyikén bejutottak a templomhajó terébe, de visszafelé már nem találtak utat és ott pusztultak halomra.

A padlón vastagon állt a por, és a korhadt deszkák sírtak, ropogtak alattunk, amint beljebb és beljebb lépegettünk, lassan emelve lábunkat, hogy a port ne kavarjuk, ne verjük fel.

A szószéken még ott volt egy szinte vadonatújnak látszó gyönyörű vörösszín terítő, rajta arany betűkkel ez:

VIGYÁZZATOK ÉS IMÁDKOZZATOK!

Megdöbbentő volt az ellentét a pusztult madarak, a piszkos, poros korhadt padló, a falon lefolyt barnás-feketés esőnyomok látványa, és az élénkvörös terítőre aranyszállal írt szívbemarkoló bibliai szöveg között. Hosszú perceken át nem tudtunk egy szót sem szólni, csak imára kulcsolt kézzel álltunk, hangtalan fohászban kérve az Urat, kegyelmezzen meg árva népünknek, és ne hagyja e hajdan gyönyörű magyar szentélyt, e keresztény hajlékot teljesen elpusztulni. A hatalom szándéka világos: karbantartás nélkül az épület előbb-utóbb beomlik, s akkor már nem lesz miért elkérni a kulcsot a csendőrőrmestertől.

Dermedtségünkből egyszer csak Erdős Irma hangja térített magunkhoz, midőn halkan, lassan, ájtatosan szavalni kezdte Jékely Zoltán: A marosszentimrei templomban című versét. Mindhárman a terítő szövegére szegeztük tekintetünket, és úgy álltunk ott hosszú perceken át szomorú, imádságos szívvel...

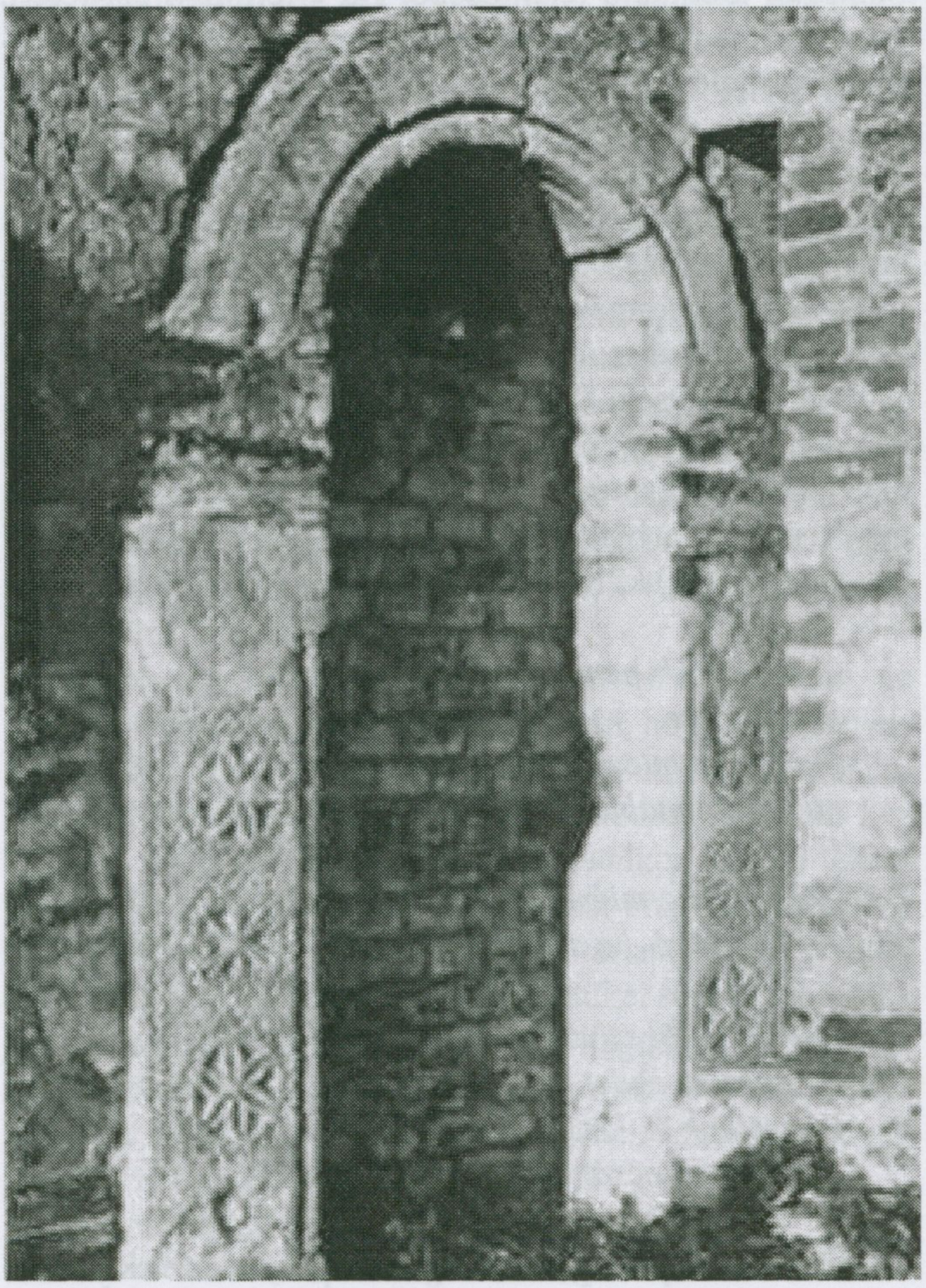
Erdős Bartha István

Jékely Zoltán

A marosszentimrei templomban

Fejünkre por hull, régi vakolat,
így énekeljük a drága Siont;
egér futkározik a pad alatt
s odvából egy-egy vén kuvik kiront.
Tízen vagyunk: ez a gyülekezet,
a tizenegyedik maga a pap,
de énekelünk mi százak helyett,
hogy hull belé a por s a vakolat,
a hiuban a denevér riad
s egy-egy szuvas gerenda meglazul:
tizenegyedikünk az árva pap,
tizenkettedikünk maga az Úr.
Így énekelünk mi, pár megmaradt,
– azt bünteti, kit szeret az Úr –
s velünk dalolnak a padló alatt,
kiket kiirtott az idő gazul.

1936

A marosszentimrei templom faragott déli kőkapuja

Tóth Károly Antal

Kit büntessen Isten?

Megver az Isten – szokták mondani annak, aki valami nagyon helytelent követ el. Hibás cselekedeteink ugyanis (még ha nem ütköznek is jogszabályokba) nincsenek következmények nélkül. Ezt még azok is tudják, akik egyébként Istent nem hiszik. Ostobaságainknak valamilyen módon szükségszerűen megisszuk a levét. Ezt fejezi ki a közmondás: „Akit Isten meg akar verni, annak előbb elveszi az eszét." Pedig nem Isten veszi el az eszünket, hanem mi veszítjük el, miközben zengő érveket keresünk bűnös cselekedeteink, életmódunk igazolására. Ezáltal visszük magunkat tévútra, és a legtöbbször éppen a tévút választása miatt járunk pórul. Az idézett, mindennapi tapasztalatokból leszűrt mondást ezért vallásos köntösbe bújtatott laikus véleménynek is mondhatjuk.

Pedig Isten valóban ott van egész sorsunk minden eseménye mögött. Az Ő törvényei alapján bűnhődünk tetteink következményeitől. Akaratával – ha úgy látja jónak – a viszonyainkat is alakítja, vagy akár közvetlenül is beleszól életünkbe. A színe előtt élünk, szeretetének fényében, még ha tagadjuk is a tényt, vagy minden erőnkből tiltakozunk ellene. Ezért van minden örömünknek és minden kínunknak önmagán túlmutató jelentősége. Ha értelmünk ezt feléri, minden élményünk segít minket létünk értelmét jelentő végső célunk felé.

Mert hiszen valójában ajándék a büntetés is. A tisztánlátás esélyét kapjuk vele. Mindennapi kényelmünkből kizökkentve arra ösztökél, hogy igazán rányissuk szemünket és értelmünket a valóságra. Arra a valóságra, amelyből Istent hiábavalóan szeretnék sokan – a földi élet kizárólagosságát és élvezetének abszolút értékét bizonygatva – kiiktatni.

Az ószövetségi *Siralmak könyve* Isten büntetése fölött kesereg. Nem hagy kétséget afelől, hogy az átélt csapások bűneink következményei, de – mint a *harmadik siralom* is megállapítja – a büntetés, ha nyitott szívvel fordulunk Istenhez, és belátjuk, mit cselekedtünk, nem örökkévaló.[1]

„Mert az Úr nem veti el az embert
mindörökre.
Mert ha büntet is, újra megkönyörül
nagy irgalmában." (3,31–32)

„Akkor meg miért zúgolódik az ember?
Jobban teszi, ha szembefordul vétkeivel." (3,39)

„Emeljük föl szívünket a tenyerünkön
Istenhez az égbe:
Vétkeztünk és lázadoztunk ellened,
Azért nem bocsátottál meg." (3,41–42)

Életük sekélyessége miatt egész népek, nemzetek juthatnak szorult helyzetbe, lesznek mások kiszolgáltatottaivá, azoké, akik Isten céljainak eszközeiként gonoszul bánnak velük.

„Gyalázat tárgyává tettél minket,
a nemzetek söpredékévé." (3,45)

„Mint madárra, úgy vadásztak rám,
azok, akik ok nélkül gyűlölnek.
Verembe taszították életemet,
és követ hajigáltak rám.
A víz összecsapott a fejem fölött;
így szóltam: «Végem van!»" (3,52–54)

A hívő ember segítségkérőn imádkozni kezd, és a válasz nem marad el. Ez nem azt jelenti, hogy ettől okvetlenül a helyzete javul meg máris, de valami a lelkében biztos megváltozik. Ily módon olyan választ kaphat a könyörgésére, amely képessé teszi arra, hogy akár a maga erejéből is kikerüljön a gödörből, ahova jutott.

„Uram, a verem mélyéből
nevedet hívtam segítségül.
Meghallottad, amikor így könyörögtem:
«Ne zárd be füledet
imádságom elől!»
Közel jöttél azon a napon, amikor hívtalak,
és így szóltál: «Ne félj!»" (3,55–57)

„Ne félj" – szól a vigasztaló szózat a *Siralmak könyvében*. Isten szava a remény kapuját nyitja meg: megbocsátást hirdet, és ezzel bajaink elmúlásának a lehetőségét ígéri. A keresztény embert ilyen helyzetben öröm töltheti el, hiszen az isteni irgalom áldásaiban részesül, és ez arra ösztönzi, hogy ha eddig nem tette is, most, a bizakodás újraéledésével, vagy éppenséggel sorsa jobbra fordultával, kiszolgáltatottsága csökkenésével hitének parancsa szerint megbocsásson ellenségeinek.

A *Siralmak könyvének* szerzője nem ezt cselekszi. Ő, aki eddig panaszkodott és siránkozott, most, amikor azt látja, hogy az Úr ismét feléje fordul, hirtelen hangot vált. Mintha egy pillanat alatt elfelejtené, hogy korábban belátta: büntetése igazságos volt, hiszen bűneivel idézte azt a fejére – követelődzni kezd:

„Uram, láttad megalázottságomat,
szolgáltass hát nekem igazságot!" (3,59)

Eszébe sem jut már, hogy azok, akik gyötörték őt, a saját korábban megfogalmazott felfogása szerint is Istentől kaptak erre szabadságot. Most, Istent, a vigasztalót, a szabadítót maga mellett tudva, nem hála kél benne iránta, nem öröm tölti el a kedvező fordulat miatt, hanem a bosszú gyűlölete azok iránt, akik eszközök voltak kiérdemelt meglakoltatásában. Átkot szór reájuk. Azt kívánja, hogy az Úr fizessen meg gyötrőinek, hogy pusztítsa el őket a föld színéről.

„Uram, hallottad gyalázkodásukat,
és hogy szövetkeztek ellenem;
amit ellenfeleim suttognak,
és amit ellenem forralnak egész nap.
Akár ülnek, akár állnak:
figyeld meg, csak rólam szól gúnydaluk." (3,61–63)

„Uram, fizess meg nekik
tetteik szerint!
Adj nekik megátalkodott szívet,
és legyen rajtuk az átkod!
Üldözd haragodban és irtsd ki őket
az ég alól, Uram!" (3,61–66)

Ezek szerint a legsúlyosabb büntetés azokat kellene sújtsa, akik az isteni igazságszolgáltatás földi eszközeiként a Biblia népét bűnei miatt megleckéztették? Mintha végül ők kellene bűnhődjenek ez utóbbiak vétkeiért is. Ők sem ártatlanok, de vajon valóban kiérdemlik-e, hogy Isten sújtó keze ily mértékben rájuk nehezedjék?

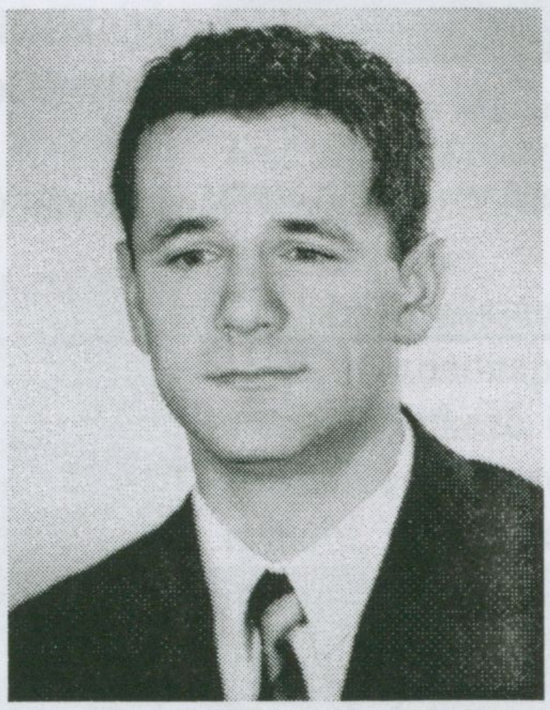
Vajon mennyi súlya van azon ember hitének, aki az Istennel való megbékélés első jelére úgy véli, hogy máris égi szövetségest nyert a büntetésül rendelt földi ellenfelei elpusztítására, és az átkozódás énekére fakad? Aki éppen attól követeli a bosszú megvalósítását, akitől a megérdemeltnek elismert bűnhődését kapta. Mintha Istennel való kapcsolata az ő számára csak földi sikerek elérésére lenne fontos.

Ha egy hívő így viszonyul, mit várhatunk akkor a hitehagyottól, attól, aki ugyan az Ószövetség örökösének tartja magát, de szükségképpen érvénytelennek tekinti a siralom első részeit? Hiszen ha számára nincs Isten, akkor nincs ki büntessen a bűnökért, nincs kihez könyörögni irgalomért, nincs kitől megbocsátást és egy jobb jövő ígéretét várni. Az ilyen azt gondolja, maga kell a sorsát a kezébe vegye, és ezt önmaga isteneként meg is teszi a siralom szövege végének a kereszténységtől idegen szellemében: minden sérelemért elégtételt és bosszút akar venni. Talán balsorsának szemtanúin vagy elleneinek leszármazottain is, noha azoknak a sérelmekben személyesen semmi részük nem volt. De ő megtorlást kíván sokadíziglen.

Kétségtelen, hogy az ilyen magatartású emberek nagyon is méltán keltik fel Isten igazságos haragját.

[1] Az idézetek a Szent István Társulat által 1987-ben Budapesten kiadott Bibliából valók. Más Biblia-kiadásokban a Siralmak könyvének címe általában *Jeremiás siralmai*.

Ha tiszteled őt, ő is tisztel téged

Egészen kicsi koromban nagyapám sarlóval tanított aratni, ahogy az „ő idejükben" illendő volt egy székely legénykének, így ölelhettem a gondosan összeállított kévéket. Előfordult, nem is ritkán, hogy hánytam-vettem az „aranyat". Mintha most is látnám, nagyapám pödört egy jót szokása szerint a bajszán, az ölébe vett és kezdte a leckét: fiam, ebből eszed a kenyeret, ezt meg kell becsüld, mert ha tiszteled őt, ő is tisztel téged. Mikor megláttam a lap címét, rögtön ez jutott eszembe: ebből kenyér lesz; s rögtön utána az intés is: de nem csak kenyérrel él az ember, hanem minden Igével, ami Isten szájából származik.

A nevem Károly Károly, Székelyudvarhely mellett, Alsósófalván születtem 1979. szeptember 17. napján. Az általános iskolát szülőfalumban is végeztem, a középiskolát Székelyudvarhelyen az akkor újrainduló Református Kollégiumban. '98-ban érettségiztem, Isten segítségével sikeresen felvételiztem Kolozsvárra a teológiára ugyanebben az évben. Az öt év egyetem elvégzése után Csíkszeredába kerültem segédlelkésznek. Az elmélet után gyakorlat, a nagy kihívás, képes leszek-e arra, hogy gyakorlatba ültessem, amiről gyönyörű előadásokat tartottak. Hegyi István tiszteletes úr segítségével azt hiszem alaposan belerázódtam a szolgálat gyakorlati oldalába is. Az iskolai vallásoktatást is ketten végezzük, négy iskolában 1–12. osztályokban tanítok; szórványt gondozunk, s az elmúlt tíz évben háromezres lélekszámúra növekedett, új templomot épített gyülekezetet próbáljuk pásztorolni, tehát végezzük azt a munkát, amit egy lelkipásztornak végeznie kell. Örvendetes, hogy van ahol és akikért dolgozni. Így indulok el naponta, a pillanatnyi elégedetlenségemet elüti az a kisebb-nagyobb siker, amit tapasztalhatok. Nem vagyunk egyformák, de Isten előtt egyenlők vagyunk, megvan a helyünk a világban, megvan az értékünk, a súlyunk.

A kévébe kötött gabona át kell essen a cséplésen, az őrlésen, a dagasztáson, a kemence tüzén, hogy ízletesen elfogyasszuk asztalunknál, a család meghitt közösségében. Áldozathozatal nélkül nincs előrehaladás. Nekünk, keresztyén magyaroknak az áldozathozatalkor fel kell tekintenünk Jézus áldozatára, amelyet most Húsvétra készülve mindeneknél jobban szem előtt kell tartanunk. De a márciusi fiatalokra is figyelnünk kell: életüket sem féltve a magyar szabadságvágyat felmutatták a világnak, s ha pillanatnyilag leverték is, eltiporni többé nem lehetett, nem lehet! Legyünk büszkék arra, hogy keresztyének és magyarok vagyunk – ezt senki el nem veheti tőlünk.

Istentől megáldott Húsvétot kívánok!

Károly Károly
csíkszeredai segédlelkész

Szülőföldünk

– Szülőföldem? A hely, ahol tágra nyílt szemekkel először csodálkozhattam rá a világra. Gyönyörűnek találtam, ezért gügyögtem róla valamit, amit a felnőttek bár nem érthettek, hallatára csilingelő nevetésre fakadtak, majd egymás szavába vágva beszéltek hozzám, hosszú perceken keresztül. Ezt viszont én nem értettem, de a szüleim bársonyos hangja belesimogatta lelkem szűz talajába a boldogság magvait, és a szemeik sarkában megbúvó, majd alágördülő örömkönnyek megöntözték őket, hogy megfoganjanak. S hogy megfogantak, az arcomra gömbölyödő hamvas mosoly hirdette félreérthetetlenül. A hely, ahol a kezdeti mászkálás, totyogás, majd csetlő-botló léptek után első alkalommal élhettem át a járás csodálatos izgalmait, hiszen minden lépéssel újabb szeletét fedeztem fel az engem körülvevő világnak. A hely, ahol anyám ajkáról ízlelgettem a magyar nyelv különös zöngésű hangjait, melyek zsenge lelkem kristályvizében megmártózva, az idő teltével gejzírként törtek utat maguknak a tudat mély bugyraiból. Megszólaltam, beszélni kezdtem, szavaimmal újra örömkönnyeket csalva szüleim szemébe. A hely, ahol játékosan bevezettek a betűk birodalmába, lehetővé téve, hogy az írott szó szárnyain visszaszálhassak a múlt egén letűnt korok dicső történéseinek, szörnyű pusztításainak és csodálatos újrakezdéseinek helyszínére, bizonyságot nyerve létjogosultságunkról a Kárpátok bércei alatt.

– Ezen a helyen kóstoltam bele történelmünk keser-édes gyümölcsébe, melynek zamatja arra ösztökélt, hogy már kamasz fejjel rejtett hegyi ösvényeken bandukolva, erdők mélyén kutassam fáradhatatlanul múltunk még fellelhető emlékeit, hogy megsimogassam és összegyűjtsem várromok és határőrházak mohos köveit, ezerszáz éves jelenlétünk cáfolhatatlan bizonyítékait. Sziklák ormain feszültem neki a végtelennek, tágra nyílt szemekkel gyönyörködve a varázslatos erdélyi tájban, melynek kéklő hegyei örök hűséget csókoltak ifjú lelkem érzékeny falára, s szomjas tüdőm mohón szívta magába a fenyvesek illatával Isten, népem és az igazság szeretetét. Ezen a helyen, melyet századok során gyakran dúltak fel gyilkos keleti hordák, mindig eltakarították az üszkös nyomokat, és újra meg újra építettek az összeszorított ajkú székely férfiak, s az asszonyok néma zokogással elsiratva halottaikat, újra meg újra szültek, hogy ismét szárba szökkenhessen az élet. Ezen a helyen, melyet gyakran vettek birtokukba az orosz pusztákról elszabadult vad téli szelek és ordas eszmék, mindig akadtak kemény kezű, erős akaratú emberek, akik vihar elültével a dermesztő hideg ellenére ellapátolták, félreseperték a haladást gátló torlaszokat. Akik kissé behúzott nyakkal ugyan, de a kucsmák alatt parázsló szemekkel és konok elszántsággal folytatták mindennapi értékteremtő tevékenységüket, soha nem engedve, hogy a tél vagy idegen hatalom végérvényesen rájuk erőszakolja fagyos akaratát. Százezrek rajzottak ki erről a helyről a nagyvilágba újkori népvándorlások ismétlődő hullámaiban, s munkájukkal megbecsülést szereztek a magyar névnek a földgolyó különböző pontjain, önérzetükkel rádöbbentve távoli nemzetek tájékozatlan egyéneit a feledésbe merült tényre, hogy magyarok milliói élnek őshonosként a jelenlegi román államhatárokon belül. Százezrek rajzottak ki erről a helyről szerte a nagyvilágba, ezért félig vagy egészen árván maradtak a rogyadozó kastélyok és udvarházak, a falvak és városok, a temetőkertek és Isten málladozó falú hajlékai, melyekben eleink hangos magyar szóval dicsérték az Urat. Ezen a helyen haltetemek úsznak a folyók vizében, durva lábak tiporják el a zsenge csemetéket elhagyott hegyeink fenyveseiben, és idegen fűrészek acélfogai marcangolják szét erdőinket, mert nincs értő fül, mely meghallja a fák sikolyát.

– Életterünk szűkül, pusztul, szenved és vonaglik az ősi föld a rajta maradottakkal együtt, de reménykedik, reménykedünk, hogy elvándorolt gyermekei nem feledték el apáik tanítását, s tudják, a föld mindig azé, aki lakja. Reménykedik, reménykedünk, hogy elvándorolt gyermekei nem feledték el apáik tanítását, ezért egy napon, számban, szellemiekben és anyagiakban egyaránt gyarapodva, újra birtokukba veszik ezt a helyet, mely a miénk volt, még a miénk, és a miénk kell maradjon, mert szülőfölded, szülőföldem, szülőföldünk.

Bedő Zoltán (Helsingborg)

Búcsú a szülőföldtől

csattogó síneken
szaladnak gondolataim
a messzeségbe
zsugorodik a szülőföld
már itt hordhatom
a szívem alatt
otthonról hozott álmok
cibálják lelkem
ha csüggedek

Kolozsvár, 1983. I. 12.

CSALÁDI KRÓNIKA

SZÁSZ BEÁTA JÚLIA

aki 2004. július 19-én Ljungbyban született, Szász (született Blénessy) Rozália és Szász Ernő gyermeke, 2005. március 13-án, Ljungbyban, a Szent István templomban Molnár-Veress Pál lelkész által a keresztség szentségében részesült. Keresztszülei Fodor Dénes és Fodor Dénesné, valamint Cazacu Cezar Cazimir és Cazacu Daniela Roxana lettek.

Az Egyháztanács elnöksége a Tångagärdén 2005. január 22-én tartott Országos Presbiteri Értekezleten. Jobbról balra: Jordáky Béla főfelügyelő, Pap Iván főpénztáros, Dr. Sebestyén Gábor főgondnok, Molnár-Veress Pál lelkész, Tóth Ildikó főjegyző. (Daróczy Szabolcs felvétele)

Köszönjük!

Isten iránti hálaadással, az egyházi közösség országos és helyi vezetőinek, a presbitériumok és a gyülekezetek tagjainak szóló köszönettel zártuk azt az értekezletet, mely a Svédországi Magyar Egyházi Közösség 2004. évi tevékenységét volt hivatva elemezni és értékelni. Vezérlő elvünk a jövőt tekintve sem lehet más, mint életünket Isten kezében tudván úgy alakítani közösségünk dolgait, hogy az mindenkor az Ő dicsőségét és a ránkbízottak javát szolgálja. Úgy legyen!

A küldöttgyűlés résztvevőinek egy csoportja: a hátsó sorban, balról: Valaszkai Júlia, Újvári Csaba (Sölvesborg), Csiszár Katalin (Borås), Pitlik Pálházy Katalin (Malmö) Spáda János, Nagy István, mögötte Veress Ildikó (Växjö), elöl Bitay Zsolt, Váncsa András (SOMIT), mögöttük Szász Zsolt, Vaszi Árpád (Helsingborg).

Pap Iván központi pénztárosnak (jobbról) mindig van új ötlete a költségek további csökkentésére.

Egyházi közösségünk életéről, mindennapjairól, a soron következő istentiszteletekről és más rendezvényekről, a gyülekezeti élet eseményeiről, minden fontos tudnivalóról állandó és naprakész információkkal szolgálunk internetes honlapunkon, melynek címe:

www.keve.se

Gaal András jönköpingi felügyelő, Molnár-Veress Pál lelkész és Daróczy Szabolcs informatikus laptopon nézik a Kéve honlapját.

Egy magyar tannyelvű iskola fennmaradásáért

A Lévai Magyar Tanítási Nyelvű Egyházi Gimnázium, a Garam menti város egyetlen magyar nyelvű középiskolája, 2001 szeptemberében nyitotta meg kapuit. Idén első alkalommal érettségiznek tanulói. A diáklétszámot tekintve – 72 diák – valószínűleg ez a Felvidék legkisebb középfokú tanintézménye. Anyagi ellehetetlenítés nyomán most fennáll annak a veszélye, hogy a gimnázium bezárja kapuit.

Kérjük híveinket, olvasóinkat, hogy az iskola fenntartására szánt céladományuk (Bidrag) összege elé a befizető lapon tüntessék fel a jelszót: LÉVA. "Att leva" svédül azt jelenti: ÉLNI. Segítsük élni, életben maradni, megtartani e felvidéki város egyetlen magyar iskoláját!

Illusztráció: A felvidéki Léva (ma Levice) pedagógiai főiskolája

Tideswell - Durham - Innsbruck

Jag heter Helen Rolander, neé Ducker, och växte upp i England, som äldsta dotter till en anglikansk präst. Min mor var från Holland och tillhörde den gammalkatolske kyrkan. Under Andra Världskriget bodde i vårt stora prästgård utanför London även medlemmar av den rysk-ortodoxa kyrkan. På sätt och vis blev jag ekumen genom modersmjölket! Jag fick kristendomsundervisning i skolan samt i församlingen och i hemmet, och ett regelbundet gudstjänstliv samt bibelläsning och den personliga andakten blev en naturlig del av livet. Det var först då jag studerade vid Durham universitet som jag upptäckte att mitt liv skulle inte endast bestå av det materiella och mina hobbies, utan att min kristen tro var livsnödvändig!

Under studentåren var jag engagerad i den Student Christian Movement ock blev även Prayer Secretary, där jag hade ansvar för att ordna regelbundna bönestunder och planera och medverka vid gudstjänster. I slutet av 1956 ordnade jag en bönestund som varade 24 timmar vid the Galilee Chapel i Durham Cathedral, då ryska trupper övertog Ungern. Man glömmer aldrig hur människor strömmade till kapellet under hela natten! Då jag var hemma på jullov kom min far hem från kyrkan en dag med två par som hade varit med vid en aftongudstjänst. De var ungerska flyktingar som berättade att de med ett antal andra just hade kommit till vandrarhemmet som låg utanför byn. Dagen efter gick jag med ett gäng från vår Kyrkans Unga till vandrarhemmet där vi försökte samtala med flyktingarna; några få kunde litet engelska eller franska. Det kändes givande och meningsfullt. Vi gjorde flera besök där. Snart flyttades de till olika delar av England eller utomlands.

Januari 1957. Ungerska flyktingar och ungdomar från Kyrkans Unga i Tideswell, Derbyshire, Peak District. (Foto: Helen Rolander)

Durham Castle and Cathedral (Foto: Terry Murphy)

Det märkliga är att flyktiga möten och erfarenheter under livets gång kan påverka en människa för alltid. Efter mina studier i geografi arbetade jag på en mycket framgångsrik firma som kartograf, men jag hade svårt med ”penningruset” som satte sin prägel på arbetsplatsen, och valde att erbjuda mina tjänster som volontär inom flyktingarbetet i Europa, som då var av stor betydelse efter Andra Världskriget mm, genom ” the Bristish Council of Churches”. Detta tog mig till Österrike, där, efter några dagars introduktion i Salzburg, jag kom med en amerikanska till ett hem för ungerska flickor i Innsbruck.

Dessa flickor hade för det mesta flytt med hela sin familj från Ungern och bodde i flyktingläger tills det hade ordnats vart de skulle resa vidare, men gick i skolan i Innsbruck tillsvidare. De var både protestanter och katoliker. Under min tid där minns jag att flera familjer fick åka till Australien, Kanada, Storbritannien och även de nordiska länderna; alltså även till Sverige. Det fanns en del äldre flickor mellan 15 och 19 år som hade flytt själva, och de hade inget annat hem än Gännsbacherstrasse 5. Under terminstiden fick alla flickor gå i skola; var de sjuka fick vi hjälpa till att sköta dem. Det var många vardagssysslor, och vid helgerna var det gudstjänstbesök och andra aktiviteter som vi hjälpte till med. Julen firades tillsammans med de elever som blev kvar i hemmet, och det blev en gripande erfarenhet att ordna julen för dessa unga människor, som var helt ensamma, utan kontakt med sina familjer.

Efter närmare 8 månader som volontär återvände jag till England. Eftersom jag endast hade en deltids lärartjänst under kommande vinter kunde jag berätta om flyktingarbetet i Europa för olika grupper i ” Greater London” under den kommande vintern, då Världsflyttingåret uppmärksammades på olika sätt. Det var en stor förmån att få dela mina upplevelser och kunskaper med andra. 1960 flyttade jag till Sverige, och januari 1984 prästvigdes jag i Västerås, efter teologiska studier i Uppsala. Jag är numera pensionär, bor i Sölvesborg och arbetar ofta som vikarie i församlingarna i närheten.

Jag hoppas att några av er har möjlighet att komma till **Gudstjänsten i Sölvesborg 4 juni och den efterföljande träffen i Ryssbergsstugan**, då jag skall visa bilder och berätta mera. Skulle någon av er som läser detta inlägg och som var på Gänsbacherstrasse 5 i Innsbruck känna igen mig vore jag glad om ni gav er tillkänna. Det hade varit roligt att träffas igen! (Min tel: 0456-50311.)

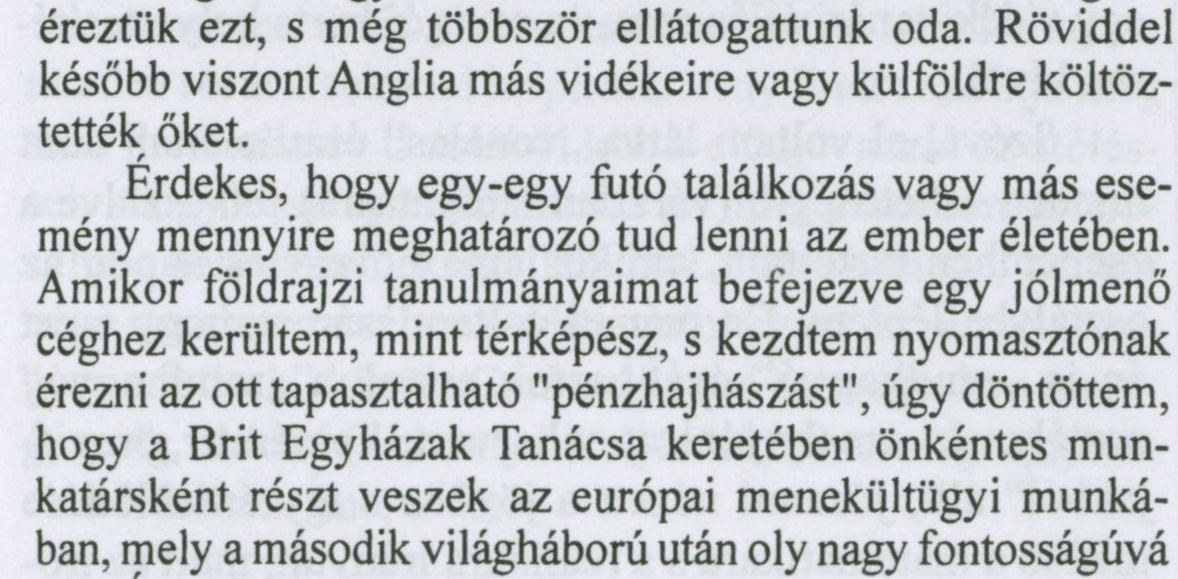
Helen Rolander

Innsbruck, Gänsbacherstrasse 5

A nevem Helen Rolander, született Ducker; Angliában nőttem fel egy anglikán lelkész legidősebb lányaként. Anyám Hollandiából származott, ahol az ókatolikus egyház tagja volt. A második világháború alatt a Londonhoz közeli papilakunkban néhány orosz ortodox is szállást kapott. Azt is mondhatnám, hogy szinte az anyatejjel szívtam magamba az ökumenét! Mind az iskolában, mind a gyülekezetben és otthon is keresztény vallásoktatásban részesültem, így a rendszeres istentiszteleti élet, a bibliaolvasás és a személyes áhítat életem természetes részévé lett. A Durhami Egyetemen tudatosodott bennem először, hogy az anyagiakon és kedvteléseimen túl életemben létszükséglet a keresztény hit.

Egyetemi éveim alatt bekapcsolódtam a Keresztény Diákmozgalomba, ahol a rendszeres imaórák szervezéséért, az istentiszteli életben való részvételért, ennek tervezéséért felelős titkár lettem. 1956 végén, amikor az orosz csapatok rárontottak Magyarországra, a Durham Székesegyház Galilee-kápolnájában egy 24 órás imanapot szerveztem. Nem felejthetem, miként özönlöttek az emberek egész éjszaka a kápolnába! Egyszer, amikor a karácsonyi szünidőben otthon voltam, az esti istentiszteletről jövet apám két párral állított be hozzánk. Magyar menekültek voltak, akik - mint mondták - épp akkor érkeztek a falunkon kívül fekvő szálláshelyre. Másnap az egyház ifjúsági csoportjából néhányadmagammal elmentem a vendégfogadóba, ahol beszélni próbáltunk a menekültekkel; néhányan közülük tudtak egy kicsit angolul vagy franciául. Hasznos és értelmes dolognak éreztük ezt, s még többször ellátogattunk oda. Röviddel később viszont Anglia más vidékeire vagy külföldre költöztették őket.

Érdekes, hogy egy-egy futó találkozás vagy más esemény mennyire meghatározó tud lenni az ember életében. Amikor földrajzi tanulmányaimat befejezve egy jólmenő céghez kerültem, mint térképész, s kezdtem nyomasztónak érezni az ott tapasztalható "pénzhajhászást", úgy döntöttem, hogy a Brit Egyházak Tanácsa keretében önkéntes munkatársként részt veszek az európai menekültügyi munkában, mely a második világháború után oly nagy fontosságúvá vált. Így kerültem Ausztriába, ahol egy néhány napos salzburgi felkészítő után amerikai kolleganőmmel együtt egy magyar leányotthonba irányítottak, Innsbruckba.

Innsbruck, Gänsbacherstrasse 5. Balról: három magyar menekült lány, Rosemary Fox házvezetőnő, Frau Form, jobbra Helen Ducker (Rolander).

Magyar menekült lányok előadása Innsbruckban. (Helen Rolander fotója)

Az itteni lányok többnyire családjukkal együtt érkeztek Magyarországról, s míg továbbutazásukra várva menekülttáborban voltak, közben Innsbruckban iskolába is jártak. Protestánsok és katolikusok egyaránt voltak közöttük. Emlékszem, hogy amíg ott voltam, többen is tovább utaztak családostul Ausztráliába, Kanadába, Nagy-Britanniába, az északi államokba, így Svédországba is. Viszont több olyan 15–19 éves lány is volt, akik egyedül indultak útnak, s számukra csak a Gännsbacherstrasse 5. jelentette az otthont. Tanulmányi időben minden lány iskolába járt; ha betegek voltak, mi gondoztuk őket. A sokféle hétköznapi teendő mellett segítségükre voltunk a hétvégi istentiszteletek, más tevékenységek szervezésében. A szentestét a bentlakásban maradt diáklányokkal töltöttük; megható élményt jelentett karácsonyt szervezni ezeknek a fiatal emberkéknek, akik családi kapcsolat nélkül, teljesen egyedül voltak itt.

Közel nyolc hónapnyi önkéntesként végzett munka után visszatértem Angliába. Mivel csak egy részidős tanári állásom volt, akadt időm arra is, hogy a tél folyamán Nagy-Londonban különféle csoportok előtt beszámoljak az Európában folyó menekültügyi munkáról, főként hogy éppen a Menekültek Világéve volt. Előnyömre szolgált, hogy másokkal is megoszthattam tapasztalataimat, élményeimet. 1960-ban Svédországba költöztem, majd az Uppsalai Teológia elvégzése után 1984-ben Västeråsban lelkésszé szenteltek. Jelenleg nyugdíjas vagyok, Sölvesborgban élek, gyakran besegítek a szolgálatba.

Remélem, lesz néhányuknak lehetősége, hogy ott legyenek **június 4-én Sölvesborgban az istentiszteleten és az azt követő találkozón a Ryssbergsstugaban**, ahol diaképes előadás keretében többet is elmondok majd. Örülnék, ha az olvasók között volna olyan, aki Innsbruckban a Gänsbacherstrasse 5-ben lakott, s a képről felismerne engem. Jó volna viszontlátni egymást! (Tel: 0456-50311)

Helen Rolander

Helen Ducker (Rolander) önkéntes munkatárs

Szente Imre

VITÉZ MIHÁLY ÉBRESZTÉSE

Kétszáz éve, 1805 áprilisában halt meg Csokonai Vitéz Mihály. Tüdőgyulladás vitte el 32 éves korában.

Nekem kedves költőm Csokonai; már csak azért is, mert első tanári sikeremet, mondhatnám tanárrá avatásomat vele és általa értem el.

A „fordulat évének", 1948-nak őszén volt ez, amikor a kommunisták hatalomra jutása miatt támadt rossz sejtelmeimnek engedve jónak láttam „kiüríteni" szép fővárosunkat és önkéntes száműzetésbe vonulni vissza szülővároskám, Celldömölk új alapítású gimnáziumába. Akkor még önálló épülete sem volt a gimnáziumnak, a tanárok az udvaron s az utcán át pendliztek az osztályok között. De meglepően derűs hangulat uralkodott a tanári szobában. A pesti vészfelhőket még nem hajtotta idáig a szél – gondoltam, míg rá nem jöttem, hogy új életkezdésnek, egyfajta „honfoglalásnak" öröme sugárzik az arcokon. A tantestület törzsgárdája, igazgatónkat beleértve kitelepítettekből állt, akiket a csehek lakoltattak ki az érsekújvári gimnáziumból. E törzsgárdához szállingóztak még néhány éven át a hozzám hasonló önkéntes vagy kényszerű száműzöttek; így verődött össze egy meglepően kiváló tanári kar a kommunisták „tisztogatásai" nyomán, de nemcsak nálunk, hanem más vidéki kisvárosok iskoláiban is. A kommunisták tudvalevőleg éppen az elit körében tisztogattak előszeretettel.

Tanítványaink összetétele még tarkább képet mutatott – de az ő gyülekezésük is valami derűs várakozás jegyében történt. Örültek a helyben lakók, örült a járás, de még a szomszéd járások fialalsága is az új gimnáziumnak; mit bánták ők, hogy hajnalban kell kelni s késő este érni haza a vicinálissal, csak tanulhassanak. Diákjaink közt is voltak messzi földről hozzánk verődők: akiknek szüleit üldözték, kitették állásukból, lakásukból, vagy kitelepítették a Felvidékről; akik a háború miatt éveket vesztettek s most mint öregdiákok, gyorstalpaló tanfolyam s különbözeti vizsga után a hetedikbe léptek, hogy egy év múlva letegyék az érettségit. Érthető, hogy ez az osztály volt a legtarkább: apányi-anyányi legények s leányzók, rendes korúakkal vegyesen. Ebben az osztályban osztotta ki nekem igazgatóm a magyartanítást.

Már nem emlékszem, mikor került rá a sor Csokonaira; arra sem, mivel foglalkoztunk előtte, hogy a nyelvtant és a helyesírást gyakoroltuk-e, esetleg felvázoltuk az irodalomtörténet korszakait a marxista ideológia szellemében, a „haladásra" és a társadalmi-gazdasági tényezőkre vetve a hangsúlyt. Mert akkortájt már rajokban szálltak ki a szakfelügyelők a megyétől, hogy a tanártól számonkérjék az ideológia érvényesítését, s az óravázlatot firtatva: hogy készített-e vagy csak úgy a hasára ütve nyomja a sódert.

No hiszen, Csokonait nem nehéz a marxista üdvtörténet hajnalcsillagaként feltüntetni; hisz kétségtelen, hogy a francia felvilágosodás eszméi hatják át számos költeményét; Voltaire és Rousseau szellemében akar „ember és polgár" lenni; célozni lehet arra is, hogy mint Kazinczy levelezője valamiképpen „kapcsolatban állt" a Martinovics-féle összeesküvéssel, mely miatt fejek hullottak a Vérmezőn 1795-ben és számos értelmiségi, köztük Kazinczy is hosszú fogságot szenvedett Kufsteinban. Egy kis csúsztatással sejtetni lehet, hogy a debreceni kollégium „vaskalapos kálomistái" haladó nézetei miatt tették ki az akkor már jeles költő hírében álló Csokonai szűrét, nem pedig azért, mert a rábízott diákokkal pipaszó és borocska mellett tartotta éjszakába nyúló „rendhagyó" óráit. Abban sincs semmi hihetetlen, hogy nem érezte jól magát abban a feudális úri ántivilágban, amelyben nem jutott neki sem bőkezű mecénás, hogy művei kiadásához segítse, sem csinos hozománnyal megáldott feleség, de még egy vidéki tanári állás sem – a csurgói kurta helyettesítésen kívül.

Szóval el voltam látva „vonalas" óravázlattal, amit minden eshetőségre (váratlan látogatásra) felkészülve a zsebemben tartottam, amikor ama nevezetes napon az osztályba léptem. De már el voltam szánva, hogy most én is „rendhagyó" órát tartok ennek a „rendhagyó" osztálynak, amely jórészt viharvert, koraérett „öregifjakból" állt, józanul nézett a jövőbe s így érdeklődése inkább a matematikára s a reáliákra irányult, mint az irodalomra. Ami beigazolódott az érettségit követő pályaválasztáskor is: számos kémikus, matematikus, mérnök, orvos került ki ebből az osztályból, nem egynek híre külföldre is eljutott szakkönyvei révén, sőt maga is külföldet járt vendégprofesszorként, vagy végleg kint maradt a forradalom után.

Itt egy kis kitérővel az igazság kedvéért be kell vallanom, hogy karrierjükben semmi részem; ők és a későbbi osztályokból kikerülő kiváló szakemberek annak a „Marci bácsinak" (Jónás Mártonnak) tartoznak hálával, akit, matematikai tankönyvek szerzőjét és harminc éven át a kiskunhalasi gimnázium tanárát, mindenéből kiforgatott a rosszakarat és önkény – így került hozzánk Celldömölkre. Évenként koszorúzott emléktábla díszeleg a házon, amelyben lakott.

Nemrég levelet kaptam a kanadai Calgary városából. Írója abból a bizonyos osztályból való egykori tanítványom; bejáró parasztgyerek volt, mérnöki pályára ment – mint írja – az irodalom és a történelem sohasem volt a „kenyere" (no nem is élt volna meg belőlük) – most azonban nyugdíjas ráérő idejében a helyi magyar televízió (!) felkérésére műsort állított össze a jubiláns Csokonairól. Erre pedig nem más ösztökélte, mint az a több mint fél évszázad előtti magyar óra s az a vers, amit akkor elmondtam. Lám, így foganhat meg a jó mag még olyan talajban is, amely nem éppen annak befogadására termett. „Vedd ezt úgy – írja – mint tanári pályádnak egy kései gyümölcsét, elismerését egy olyan volt diákodtól, akiben fölkeltetted a magyar irodalom szeretetét."

Megleptem akkor az osztályt, lerohantam, rajtaütéssel foglyul ejtettem egy életre a Szép Magyar Szónak – ha másképp nem, mint nosztalgia nyugtalanítsa lelkük másik, parlagon hagyott felét. Hát hiszen éppen ezt akartam, de magam sem voltam akkora hatásra elkészülve. Olyanok lettek, mint az öt esztendős Szabó Magda, amikor beleolvasott Arany Jánosba, és bár „Vé-Lászlónak" olvasta az *V. László* ballada címét, nem bírt magával, csak dülöngélt ültében, mint a részeg, sírt és kacagott boldogságában, hogy ilyen észvesztő szépség is van a világon:

lágyan zsongó habok / ezer kis csillagot / rengetnek a Dunán…

A verset, amit elmondtam, nem Csokonai írta, de minden sorát Csokonai inspirálta. Ady Endre szólítja meg több mint száz év távolából költő-elődjét azzal az átéléssel, ahogy csak egy sámán tud az ihlet percében azonosulni a törzs őseinek szellemével. Nem a maga, hanem népe-nemzete nevében szólítja mint egyet az „árnyas magyar mártírok" közül, *Csaba új népé*-t mozgósítva a magyarság várható (s bizony beteljesülő) viszontagságainak elviseléséhez. Íme, a vers:

Ady Endre: Vitéz Mihály ébresztése

Szavak, akiknek Főbusza volt Vitéz
S gazdag pillangó szárnyakat adott,
Szavak, szárnyatok bársonyára
„Szedegessetek violaszagot",
Midőn felröpködtök Őt dicsérni.

Ő volt honjában legbujdosóbb magyar,
De fényküllőzött fél magyar eget
S elhagyhatták remények, Lillák,
E bús legény tréfált és szeretett
S dalolt, mikor már sípolt a melle.

Sohse tompult el elméje, sem szíve,
S bár lét-nem-léten töprengett sokat,
Kandi vérrel járt Pán nyomában
S megleste a fürdőző lyányokat
Szomjas nyáron berkes patakpartról.

Gyepedző sírján úgy, amiként Hafiz
Sírján szűzekkel Ő tartata tort,
Zilálja csókos lyány rózsáit
S öntse víg ifjú a tűz-buja bort,
Mintha Csokonai úr csak aludna.

Csókoljuk jól meg az ő ifjú szívét,
Csiklandós, szép szív volt s ma is meleg
S ha bágyadás nem ült szívünkre,
Kiszállnak a finom, friss kellemek
Vitéz Mihály gyepedző sírjából.

Ím, itt a kor már, melyben fölötte is
„Egy hív magyarnak lantja" kacag, zokog,
Itt a tapsos, föltámasztó nap,
Vitéz sírján ébredt vidám okok
Röpítnek ki bennünket a Télből.

„Mint lenge párák éjjeli csillaga"
Indult el Ő s ím, kövült nap leve
S a debreceni Nagyerdőre
Éppen úgy tűz káprázatos heve,
Mint finnyás népére Pest-Budának.

„Kartács-világban" élünk, bizony igaz,
De Vitéz tudta: ez lesz a világ,
S ha nem sokat segít Botond-bárd,
Ma is virág és kard is a virág
S Bizánc-kaput vág be egy vitéz csók.

„Mindig vitézek nemzete volt nevünk".
De valánk búsak és szerelmesek,
Ám lelkünk nem volt Élet-járó,
Csupán tán a Halálnál kevesebb,
Miként a Vitéz Mihály úr lelke.

Kinek bú, bor, nő, gond dúsan adatott
S a mi fájásunk volt az, ami fájt,
Ébresztésünk ne fájjon néked,
Csokonai, híres Vitéz Mihály,
Mindnyájunknak atyánknál atyábbja.

Te, pátriárkák ős-deli sarja, Te,
Ki fogod mindig Lillád derekát,
Öleled e kis magyarságot,
Te örök, ó s új hunn poétaság,
Óh ébredj, valahányszor ébresztünk.

2005. január 8-án

az esti és azt követő éjszakai órákban szörnyű erejű orkán söpört végig Svédország középső és déli részein, s többszáz kilométer széles sávban irdatlan pusztítást végzett. Mintegy 75 millió köbméter fa dőlt ki, 18 milliárd svéd koronát meghaladó kár keletkezett. Az utakra, autókra dőlt fák 11 ember halálát okozták. A közúti közlekedés egyes helyeken napokig, a vasúti közlekedés a főváros és a déli országrész között hetekig szünetelt. Közel félmillió háztartás maradt áram nélkül. Vajon hányan gondolkodtak el azon, hogy milyen kicsiny és kiszolgáltatott tud lenni az ember, amikor az Isten-alkotta természet megmutatja erejét?!

A pusztítás képei különböző internetes honlapokon

Späda János felvételei két hónappal az orkán után

Szöllősi Antal

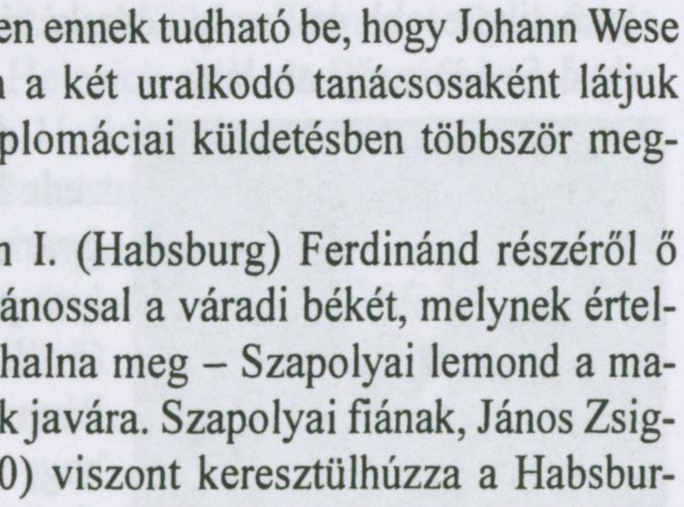
Egyházi vonatkozásokkal is tarkított adalékok a magyar-svéd kapcsolatok történetéhez (II. rész)

Johann Wese lundi érsek, váradi békekötő

Abban, hogy a Németországból érkezett lutheránus reformáció hamar teret nyert Dániában, nagy szerepet játszott az a tény, hogy az „új vallást" ellenző II. Keresztély dán király 1523-ban saját nemessége elől idegen földre kényszerült menekülni. Saját nemességén kívül a frissen koronázott Gustav Vasa svéd király bosszújától is tartania kellett, mivel három évvel korábban a stockholmi vérfürdőben a svéd nemesség színe-javát lemészároltatta.

A külföldre bujdosó dán királyt egy egyházi méltóság is követte a száműzetésbe. Neve *Johann Wese* (magyarítva Wese János), aki nem sokkal korábban, épp II. Keresztély révén került a lundi (katolikus) érseki székbe, s amikor a dán király száműzetésbe kényszerült, Wese jobbnak látta, ha a reformáció hevében is forrongó országot maga is elhagyja. A száműzött király szoros kapcsolatban állt mind V. (Habsburg) Károly német-római császárral (aki a reformációt megakadályozandó, Luthert és híveit birodalmi átokkal sújtotta), mind I. (Habsburg) Ferdinánd magyar királlyal, ugyanis II. Keresztély felesége, (Habsburg) Izabella ezeknek édes nővére volt. Ez utóbbiakhoz hasonlóan maga Wese is a katolikus hit kemény védelmezőjének bizonyult. Feltételezhetően ennek tudható be, hogy Johann Wese lundi érseket hamarosan a két uralkodó tanácsosaként látjuk viszont, s mint ilyen, diplomáciai küldetésben többször megfordul Magyarországon.

1538. február 24-én I. (Habsburg) Ferdinánd részéről ő köti meg I. (Szapolyai) Jánossal a váradi békét, melynek értelmében – ha utód nélkül halna meg – Szapolyai lemond a magyar trónról a Habsburgok javára. Szapolyai fiának, János Zsigmondnak születése (1540) viszont keresztülhúzza a Habsburgok számításait, ugyanis még azon évben a rákosi országgyűlés – a már haldokló Szapolyai helyébe – a csecsemőt magyar királlyá választja (de nem koronázza meg). 1541. május 25-én a török szultán Erdélyt a „fiának fogadott" János Zsigmondnak adja, Budát csellel megszállja, s ezáltal véglegessé válik Magyarország három részre szakadása. (Johann Wese váradi békekötése a magyar diplomáciatörténet körébe tartozik; svéd vonatkozása csak annyi, hogy egykori érseki székhelye, az akkor Dániához tartozó Lund, a lundi békekötés éve, 1679 óta Svédországhoz tartozik. Szerkesztő megjegyz.)

Johann Wese I. (Habsburg) Ferdinándnak küldött feljegyzése a váradi béketárgyalások idején

Az 1583-ban Báthory István alapította tartui jezsuita kollégium tőszomszédságában, részben annak romjaira rátelepedve épül meg a II. Gusztáv Adolf által 1632-ben alapított svéd egyetem, az Academia Gustaviana.

Magyar kollégium, svéd egyetem Tartuban

Báthory István, Erdély fejedelme, amikor lengyel királlyá koronázták, megfogadta a lengyel rendeknek, hogy az elvesztett Lívföldet visszaszerzi nekik. Három sikeres hadjáratban (1579, 1580, 1581) sikerült visszaszorítania Rettegett Iván cár seregeit, s ezáltal évtizedekre békés fejlődést biztosított Lívföld – a mai Észtország, részben Lettország – számára. Báthory István 1583-ban Tartuban jezsuita kollégiumot és fordítói szemináriumot alapított, s a mai Észtország területén ezek voltak az első magasabb fokú iskolai intézmények.

1625-ben Tartu svéd kézre került, majd 1629-ben szinte egész Észtország a svéd korona birtoka lett (Saaremaa dán kézen maradt). Megindult a reformáció, és ezzel együtt a népoktatás is. Tartuban 1630. október 13-án svéd gimnázium létesült, melyet 1632-ben II. Gusztáv Adolf svéd király alapító levelével egyetemi rangra emelt (egy évvel korábban Tallinnban gimnáziumot alapított). A svéd egyetem, az *Academia Gustaviana,* a Báthory alapította jezsuita kollégium tőszomszédságában, részben annak romjaira épült. Csekey István 1928-ban megjelent Északi írások c. könyve szerint az Academia Gustaviana teológiai fakultásán 1635-ben három erdélyi szász tanult, 1643-ban pedig egy magyar is. Ezek (a név után a bejegyzés ideje): *Matthias Vermerus, Musna-Transilvanus,* 1636. március 11; *Johannes Creckelius Alesius, Saxo-Transilvanus,* 1636. március 11; *Michael Hochenius, Saxo-Transilvanus,* 1638. október 29; *Jacobus Pinnerius, Vngarus,* 1643. október 26.

A tartui egyetem újkori épülete, a háttérben jobbra a középkori jezsuita kollégiumból ill. az Academia Gustavianaból megmaradt épület

Pomozi Péter tartui egyetemi adjunktus 1998-ban megjelent Tartu és Magyarország című tanulmánya szerint ez utóbbi felső-magyarországi lehetett, s az *ungarus* természetesen takarhatott a Magyar Királyságból származó más nemzetiségűt is. A *Johannes Alesius Czeckelius* névvel kapcsolatban viszont feltételezi, hogy az magyar anyanyelvű diákot is takarhat.

Pomozi megemlíti, hogy „az 1690 és 1710 között működött *Academia Gustavo-Carolinán* már seregnyi erdélyi szász s egy magyar hallgató is megfordult. A cári csapatok elől Pärnuba menekített svéd egyetem 1710-ben végképp megszűnt, így az erdélyi és a felvidéki vándordiákok is elmaradtak."

Csekey szerint 1690 és 1710 közt még 8 erdélyi és 1 magyarországi hallgatója volt az „Academia Carolina Gustaviana"-nak, akik valamennyien a theológiai kart végezték, hogy aztán az evangélikus lelkészek kiképzését hazájukban előmozdítsák." Az anyakönyvekből a következő hallgatók nevei jönnek elő: *Georgius Witzianovitz, Hungarus Trentsiniensis,* 1692. április 21; *Martinus Bertleffius, Transylvanus,* 1692. szeptember 25; *Johannes Gölnerus, Cibinio-Transsilvanus,* 1697. január 25; J*ohannes Wellmannus, Transylvanus,* 1697. január 25; *Johannes Gohl, Transsylvano-Rupensis,* 1700. augusztus 21; *Michael Herman Stadter, Corona-Transylvanus,* 1702. december 19; végül *Johannes Klein, Corona-Transylvanus,* 1710. január 2. Ez utóbbi a svéd egyetemnek utolsó előtti bejegyzett hallgatója. Az utolsó 1710. április 3-án jegyeztetett be."

A középkori tartui egyetem, az *Academia Gustaviana* (1632–1656), majd az *Academia Carolina Gustaviana* (1690–1710) főként teológiai fakultásán tanuló, magyar földről származó hallgatóinak viszonylag magas száma a magyar–észt kulturális és részben egyházi kapcsolatok középkorban még meglevő intenzitását bizonyítja. 1710 után viszont ezek a kapcsolatok gyakorlatilag megszűnnek. Az egyetem többszöri feloszlatása után I. Sándor cár 1802-ben újra megindítja a tanítást, de azt erőszakkal eloroszosítja, így ebben az időszakban hiába is keresnénk magyar diákokat a tartui egyetemen. A magyar–észt kulturális kapcsolatok újabb korszaka a 20. századra esik, de ez már kiesik jelen írásunk keretéből.

PÁZMÁNY Péter az ellenreformáció és a nemzeti érdek kereszttüzében

Az esztergomi érsek, bíboros, író Pázmány Péterről (1570–1637) könyvtárnyi irodalom szól. Protestáns családból származott. Apja korán megözvegyült, és második felesége, a hitbuzgó katolikus Tholdy Bóra, mostohafiát tizenhárom éves korában római katolikus vallásra térítette. 1587-ben belépett a jezsuita rendbe. Kolozsvárott, Krakkóban, Bécsben és Rómában tanult, 1592-ben szentelték pappá, majd avatták doktorrá. 1601-ben visszatért Magyarországra hittérítőnek. 1607-ben Forgách Ferenc esztergomi érsek udvarába került. 1616-ban esztergomi érsekké nevezték ki. 1618-ban az országgyűlésen az ő érdeme volt, hogy a gyermektelen II. Mátyás életében, utódjává Ferdinándot választották meg. 1629-ben VIII. Orbán pápa kinevezte bíborossá. VIII. Orbán volt az, aki a harmincéves háború idején tudatosan elállt a Habsburgok mellől, és a feltörekvő Franciaországhoz csatlakozott. Elhatározása annál nagyobb feltűnést keltett, mert a Habsburgok két ága soha sem tette annyira magáévá az egyház ügyét, mint éppen akkor a harmincéves háború korában, Franciaország pedig a protestánsokkal állott nyílt szövetségben. Hogy miért?

A harmincéves háború első és második szakasza ugyanis a katolikus Habsburgok győzelmét hozta. A császári ház térnyerése, és annak réme, hogy vezetésükkel a német területek egyesülhetnek, a vele szemben álló nagyhatalmak, különösen Franciaország aggodalmát váltotta ki. Ennek következtében Richelieu bíboros katolikus Franciaországa szembefordulva a Katolikus Ligával és a Habsburg Birodalommal, szövetségre lépett a protestáns államokkal. Richelieu legnagyobb támaszát az egyre sikeresebb és Európa északi térségében hegemóniára törekvő Svédországban látta.

Pázmány Péter

Az ekkor már kilenc évtizede három részre szakadt Magyarország eközben saját súlyos problémáival, elsősorban a török kiűzésével küzködött. Pázmány Péter úgy gondolta, hogy ez a Habsburg Birodalom aktív közreműködése nélkül nem lehetséges, ezért tőlük várta a török elleni védelem megszervezését, mellesleg az ellenreformáció győzelemre viteléhez is a segítséget. Pázmány mindenekelőtt a magyar érdekeket igyekezett szem előtt tartani, ezért a vallási érdekellentéteket félretéve jó kapcsolatokat ápolt a köztudottan Habsburg-ellenes és hitében erős kálvinista I. Rákóczi Györggyel is (1630–1648 között Erdély fejedelme).

Ezen előzmények ismeretében jutunk el a témánk szempontjából minket érdeklő eseményhez: 1632-ben Pázmány előterjesztést fogalmazott meg II. Ferdinánd német-római császárhoz, magyar királyhoz, hogy fordítsa az egyetemes katolicizmust a törökök európai hatalmának megsemmisítésére. A császári udvar megpróbálta az erősen francia orientációjú Barberini családból származó egyházfőt, VIII. Orbán pápát a Habsburgok érdekeihez és politikájához közelíteni. II. Ferdinánd a

diplomáciai feladat megoldására Pázmány Pétert választotta ki.

De hiába ostromolták a pápát a császári és spanyol követek, hiába küldte hozzá II. Ferdinánd Pázmány Péter bíborost: a pápa rendíthetetlenül megmaradt politikája mellett. Így, az ellenreformáció egyik döntő momentumában a pápai tekintély nem állott a katolikus hatalmak mellett, a pápaság világi segédeszközei pedig éppen az ellentábor erejét gyarapították.

VIII. Orbán pápa

Pázmány római követsége tehát nem érte el politikai célját, a Vatikán nem mondott le francia orientációjáról, s a harmincéves háború eme utolsó, jelentős időszakában mind a (török által meg nem szállt, Habsburg-kézen levő) Királyi Magyarország, mind az Erdélyi Fejedelemség ellentmondásos helyzetbe került. II. Ferdinánd majd csak 1635-ben üzent hadat a svédekkel szövetséges Franciaországnak.

BISTERFELD erdélyi követ Stockholmban

Bethlen Gábor 1613-tól 1629-ig volt Erdély fejedelme. Erdély aranykorának nevezik ezt az időszakot, és ha az iskoláztatás fellendülésére gondolunk, ez a megjelölés kiváltképpen találó. A gyulafehérvári latin iskolát európai színvonalú, nívós akadémiai tagozattal rendelkező kollégiummá kezdte kiépíteni. Alapítványokat létesített, gazdag könyvtárat teremtett, az akadémiára kiváló tudósokat hívott meg.

Már Bethlen halála után, 1629-ben érkezett Gyulafehérvárra a herborni Johann Heinrich Alstedt filozófus-teológus, valamint az Angliában és Hollandiában tanult *Johann Heinrich Bisterfeld*, nassaui német teológus. Mindketten halálukig Erdélyben maradtak, és jelentős pedagógiai és egyházpolitikai tevékenységet folytattak. Annak a német reformátusságnak voltak a kimagasló képviselői, amely egyesítette magában a Bibliára támaszkodó egyszerű, „kegyes" hitet, a klasszikus humanista műveltséget és a széles körű evilági-realista enciklopédikus érdeklődést. Bisterfeld puritánus-presbiteriánus meggyőződését sem rejtette véka alá, de mindvégig óvatos, diplomatikus maradt. Ezért lehetett a fejedelem, I. Rákóczi György bizalmas tanácsadója. A fejedelem egyszerre több református kollégium fejlesztésébe fogott: az 1630-as években kapott jelentősebb támogatást a sárospataki kollégium, amely ez idő tájt élte első virágkorát *Tolnai Dali Jánosnak*, az intézet 1638–42 közötti rektorának irányításával (aki Bisterfeld ajánlólevelével végezte tanulmányait Hollandiába és Angliába).

Bisterfeld egyházi és országos ügyekben nagy tekintélyre tett szert. I. Rákóczi György 1637 őszén őt bízta meg svéd és francia diplomáciai tárgyalások folytatásával. Így következtében Stockholmban is járt. Az erdélyi fejedelem elképzelései alapján 1638-ra elkészül egy magyar–svéd–francia szövetség tervezete, de végül 1643-ban születik meg az erdélyi és svéd szövetségi szerződés, amelyben benne foglaltatik a francia támogatás is. Hivatalosan ekkor vág bele Erdély a protestáns hatalmak oldalán a háborúba.

Mi köze Svédországnak Erdély bukásához?

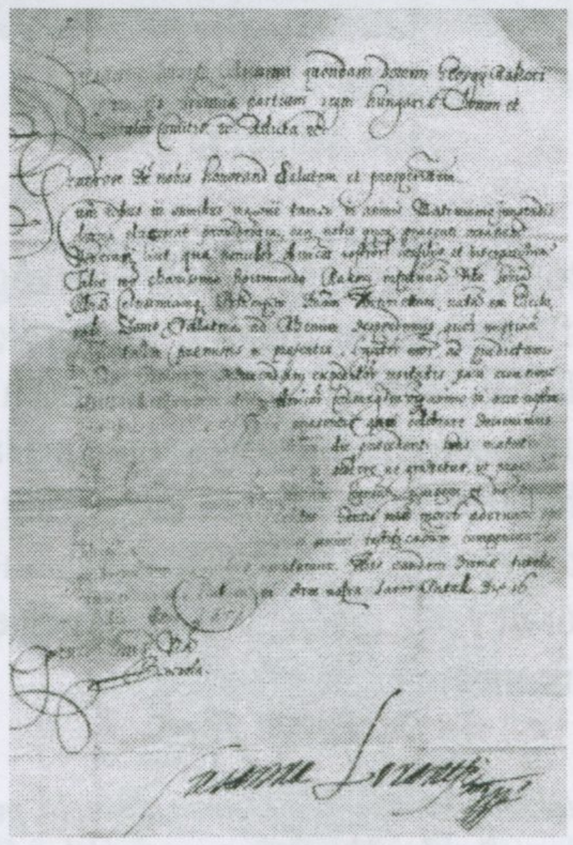
A Kossuth Rádió 2003. június 25-i adásában a Magyarországról jövök című műsorban Kiss Péter Ernő író, főszerkesztő tette fel a fenti kérdést, melyre röviden a következő választ adta: "Lényegében Erdély aranykorának a végét eredményezte II. Rákóczi Györgynek a svéd szövetségben megindított elhibázott lengyel hadjárata."

Erdély hatalmi státusának a fenntartásához, európai elismertségéhez komolyan hozzájárult az I. Rákóczi György által kötött magyar–svéd katonai szövetség a harmincéves háborúban. Ezt megelőzően már Bethlen Gábor fejedelemnek és a legendás II. Gusztáv Adolf svéd királynak is komoly szerepe volt ebben, hiszen ők kezdeményezték először ezt a szövetséget, bár az ő életükben ez nem valósult meg.

Sokáig hiába próbálkoztak a svédek Bethlen utódánál, az öreg I. Rákóczi Györgynél egy szövetség összehozásával, majd csak tíz év múlva sikerült nyélbe ütniük azt. A magyar erők Morvaországba törtek, és 1645-ben egyesültek a svéd csapatokkal. Komoly eredményeket azonban ez a szövetséges haderő nem ért el, elsősorban azért, mert a magyarok időnek előtte visszafordultak. Erre két okuk is volt: az egyik, hogy a törökök megtiltották a további hadműveleteket (Erdély ekkoriban egy török vazallus állam); a másik ok az, hogy az erdélyi fejedelemnek sikerült megegyezni a Habsburg uralkodó tanácsosaival, és 1645 decemberében megkötik Linzben azt a békét, amely Erdély hatalmi státusát helyreállítja. A linzi békének volt egy olyan kitétele, hogy Erdélynek fel kell mondania a francia–svéd szövetséget.

Amikor 1648-ban a Westfáliai béke lezárta a harmincéves háborút, és Erdély tulajdonképpen az európai hatalmak sorába emelkedett, az öreg Rákóczi György meghalt. Az új uralkodót, fiatal Rákóczi Györgyöt már nem köti a linzi béke, úgyhogy amikor az új svéd uralkodó, X. Károly lengyelországi hadjáratot kezdeményez, a két ország között katonai érdekszövetség alakul ki Lengyelországgal szemben. Az erdélyi uralkodót az akkoriban Lengyelországhoz tartozott ukrán kozákok megkeresik azzal az ajánlattal, hogy őt Lengyelország királyává segítik. A svédek ebbe belementek, hiszen nekik az volt az érdekük, hogy Lengyelországban egy szövetséges uralkodó legyen, aki a Habsburg-ellenes tevékenységet hátulról biztosítja. De Svédországot közben dán támadás érte, ezért a svéd seregek elhagyták a térséget. Rákóczi azonban a siker reményében folytatta a hadjáratot, ám csapdába esett Lengyelország közepében. Megalázó feltételekkel békét kellett kérnie, s alig néhány katonájával sikerült hazatérnie. Lényegében ez eredményezte Erdély aranykorának a végét.

(Folytatjuk)

I. Rákóczi György özvegye, Lorántffy Zsuzsanna levele

Vajon hogyan
lehetséges, hogy nem csak
felfogni tudjuk a borzadályt, hanem
gondolatban újra meg újra átéljük
azt magunk is. Ott evickélünk a semmiből
kerekedett szennyes vízözönben
nekicsapódunk omló házfalaknak
sodródó roncsoknak, pozdorjává
szaggatott fáknak, húsunkat törött
ablaküveg hasogatja, s tagjainkban
a csontok sorra szilánkká roppannak.
Iszonyúan megcsonkított emberi hullák, állati
tetemek sűrűjében próbálunk partra vergődni, de
eltűnt a part, csak romok közt kavargó örvények vannak, és az a sok kacat, értéktelen holmi, emberi létünk megannyi tartozéka, ott úszik, száguld a vízben, mindent letarol útjában, mindent elborít. Mély sebekkel teli sajgó, lüktető, vérző testünket vonszoljuk a roncsok és törmelékhegyek közti iszapban. Leszakadt emberi testrészek, megfeketedett, felpuffadt, pokolian bűzlő tetemek között próbálunk meglelni valakit. Lehetne épp a mi gyerekünk is az a vértelen, ernyedt kis test, a mi barátunk az a minden tagjában összetört emberi alak, s takarhatná a mi szeretett társunk meggyötört, kiszenvedett tetemét az a hevenyészett halotti lepel. A mi ismerősünk is retteghetett és élhetett át pokoli kínokat mielőtt megcsonkított, összekaszabolt, felismerhetetlen hullává változott volna, vagy mielőtt tehetetlenül vergődve vízbe fúlt volna. Minden görcsbe merevedett kéz mintha a mi segítségünket kérné. Embertársaink személyes katasztrófáinak láttán valami egyetemes fájdalmat, és vigasztalhatatlanul mély gyászt érzünk mi, akiket elkerült ez a szörnyűség. Nyelvünk dadog, s ölelni vágyó karunk bénán lóg a halomba rakott halott kisdedek láttán. Megannyi kihunyt csillag. Ekkora veszteségre nincsenek szavak, ekkora bánatra – úgy érezzük – nincs vigasztalás, s lélekharangként a Költő szavai visszhangoznak fülünkben: *...És hogy lehet, ó, hogyan is lehet úgy vigasztalódni, hogy azért ne felejtsünk? hogy el ne fakuljon, de azért – de azért ne fájjon az emlék! hogy hulljon a múlt, de ne haljon. Hogy a fájdalom is csak energiaforrás – ó, soha más ne legyen!* Hogy túlélésünk bűntudatát el tudjuk viselni.

M. Veress Mária-Magdaléna

Utolsó kép. Kattant a fényképezőgép zárja, a filmtekercsre rögzült, megörökítődött a pillanat. Hirtelen visszahúzódott a tenger, a part pucéran mutogatta magát, s a láthatáron fehér tarajos csík jelent meg. Még egy kép. Ez erre jön! Uramisten, nincs menekvés! Már itt van... még egy kép, és még egy, hogy akik megtalálják... Utolsó kép...

Hetekkel a 300 000 emberéletet követelő, pusztító szökőár visszahúzódása után egy gazdátlan fényképezőgép hevert a parton. Filmtekercsén ezek voltak az utolsó képek. Üzenet a túlélőknek, nekünk. És mit üzen?

Derzsi Gyula
1913–2005

1913. július 7-én született az erdélyi Piskin. Szüleinek, Jolánnak és Jánosnak, kik a Küküllő mentéről származtak, két gyermekük született: János és Gyula. János négy évvel volt idősebb nála. Elemi iskolát Piskin, majd gimnáziumot Lupényban végzett. Rajztehetsége és festői hajlama már gyermekkorában megnyilvánult; tanárai biztatására festőművész szeretett volna lenni. Végül mégiscsak a kolozsvári Közgazdasági Egyetemre került. Közvetlenül az egyetem elvégzése után behívták katonának, és a magyar hadseregben hat évig szolgálva harcolta végig a második világháborút. 1945-ben angol fogságba esett Dániában, ahonnan 1946 júniusában érkezett haza, Marosvásárhelyre. Már egyetemi évei alatt, Kolozsvárott találkozott a marosvásárhelyi Henter Ilonával, akivel még a háború kitörése előtt eljegyezték egymást. 1946. június 30-án összeházasodtak, és frigyükből három leányuk született: Mária, Katalin és Júlia, aki születése után elhunyt. Derzsi Gyula Marosvásárhelyen dolgozott főkönyvelőként, többek között a Hangya nevű szövetkezetnél, majd a helyi Építkezési vállalatnál. 1973-ban, feleségével egyidőben nyugdíjba vonult. A jó Isten négy unokával áldotta meg: Rékával, Katalinnal, Tiborral és Pállal. Nyugdíjas éveit feleségével együtt nagy szeretettel unokái nevelésének és gondozásának, valamint a festészetnek szentelte. Később nagybeteg feleségét ápolta hosszú éveken át nagy gonddal és szeretettel. 1991-ben, felesége halála után több alkalommal látogatást tett Svédországban élő lánya családjánál, unokáinál. 1997-ben letelepedett Malmöben, ahol élete végéig lakott és festegetett. Rákos betegségét 2003 végén fedezték fel, de betegsége 2004 augusztusától lett súlyos. Egész életében csodálatra méltó volt Istenbe vetett hite és optimizmusa. Mindenkit szeretett, és mindenki szerette őt. Rendszeres és kedvelt látogatója volt a malmői magyar protestáns istentiszteleteknek és bibliaóráknak. Mondandójára érdemes volt odafigyelmi. Személye nyugalmat sugárzott a körülötte levőkre. Mindenkit munkára, tanulásra, továbbhaladásra buzdított, és arra, hogy a reményt soha sem szabad feladni! 2005. január 1-én szeretteitől körülvéve csendesen elaludt. Családtagjai, szerettei, barátai és ismerősei, a gyülekezet tagjai január 17-én búcsúztak tőle a malmői Stadion-templomban felállított ravatala körül. Végakarata szerint hamvait a marosvásárhelyi református temetőben helyezik végső nyughelyére. Isten örök békességébe tért testvérünk emlékét örökké őrizzük.

Panigay Emília
1977–2005

1977. július 9-én Marosvásárhelyen született, ahol Kereskedelmi Líceumot végzett. Párjával, Dávid Istvánnal együtt 2000-ben Helsinkibe jött, ahol ápolónőnek tanult. 2005. január 24-én tragikus körülmények között autóbalesetben életét vesztette. A finnországi magyarok az Ottaniemi-kápolnában búcsúztak tőle, majd temetésére Marosvásárhelyen került sor. Áldott legyen kedves emléke!

Előfizethető az ÚTITÁRS

Felhívjuk olvasóink figyelmét, hogy az ÚTITÁRS című evangéliumi lapot ezentúl istentiszteleteink alkalmával osztjuk szét az érdeklődőknek. Kérjük fenntartó és támogató tagjainkat, akik nem tudnak rendszeresen eljönni istentiszteleteinkre, de az ÚTITÁRS-at továbbra is olvasni szeretnék, eziránti igényüket írásban jelezzék szerkesztőségünk címén. Ezek számára megfelelő példányszámban beszerezzük a lapot és mint eddig, az Új Kévével együtt kiküldjük. Az egyházi közösségünk iránt passzív, de az ÚTITÁRS iránt továbbra is érdeklődő olvasók számára közöljük: az évente hatszor megjelenő lap előfizetési ára egy évre 15 EUR, ill. annak megfelelő más valuta. Bankszámla: Ung. Ev. Luth. Seelsorgedienst in Deutschland. Landesbank Baden-Württemberg (BLZ 600 501 01) Konto-Nr. 1180084. A felelős szerkesztő címe: Gémes István, Gänsheidestr. 9. D-70184 Stuttgart. E-mail: istvan.gemes@t-online.de. Az Útitárs elektronikus formában is olvasható a www.utitars.de honlap-címen.

ÚJ HONLAP

Értékes, új honlap jelent meg a világhálón, melyet a Magyarok Világszövetsége németországi tanácsának tagjai szerkesztenek. Legújabb hírek, érdekes témák, programajánló, elérhetőségek, kapcsolatok, társalgó stb. teszik gazdaggá e lapot. Az új honlap címe:

www.mvsz.de

IGE ÉS ANYANYELV ORSZÁGOS DÖNTŐJE - KONFIRMÁCIÓ

2005. május 13–15. napjain a Tångagärdei Gyülekezeti Otthonban pünkösdi gyülekezeti napokat rendezünk. Ennek keretében szombaton a versmondó- és bibliaolvasó verseny országos döntőjét, vasárnap ünnepi istentisztelet keretében tíznél több fiatalunk konfirmációját tartjuk. . A programmal, elszállásolással, díjakkal kapcsolatos tájékoztatásért kérünk forduljanak Tóth Ildikó főjegyzőhöz a 0456–140 37-es telefonon, vagy a 0730–25 40 14-es mobiltelefonon.

A versmondó verseny országos döntőjének kötelező versei: **7–10 évesek**: *József Attila: Kedves Jocó*; **10–14 évesek**: *József Attila: Tedd a kezed*; **14–18 évesek**: József Attila: Mama.

Kérjük a konfirmandusok szüleit, ők is jelentkezzenek Tóth Ildikónál a fenti számokon.

MAGYAROK VILÁGSZÖVETSÉGE

2005 ÁPRILIS - JÚNIUS

ÁPRILIS

9	12:30	VÄXJÖ	Johannesgården
	17:30	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan
10	11:00	LJUNGBY	Szent István templom
	16:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka
15	18:00	BORÅS	Hässleholmskyrkan
16	11:00	MALMÖ	Stadionkyrkan (KK)
	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan
17	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan (KK)
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan (KK)
23	12:00	VÄSTERÅS	Kristiansborgskyrkan (KK)
	16:30	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan (KK)
24	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan (KK)
	17:00	KATRINEHOLM	Nävertorpskyrkan (KK)

MÁJUS

4–8		HELSINGBORG	*Cimbora gyermektábor*	
4–8		TÅNGAGÄRDE	*SOMIT Ifjúsági tábor*	
7	12:30	VÄXJÖ	Johannesgården (KK)	úrvacsora
	17:30	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kka (KK)	úrvacsora
8	10:00	TÅNGAGÄRDE	Gyül. Otthon *(SOMIT)*	úrvacsora
	11:00	LJUNGBY	Szt. István tmpl. (KK)	úrvacsora
	16:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	úrvacsora
13–15		TÅNGAGÄRDE	*Pünkösdi Gyülekezeti Napok*	
15	11:00	TÅNGAGÄRDE	Trogared *Konfirmáció*	úrvacsora
21	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	úrvacsora
	16:00	MALMÖ	Stadionkyrkan	úrvacsora
22	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan	úrvacsora
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	úrvacsora
28	12:00	VÄSTERÅS	Kristiansborgskyrkan	úrvacsora
	16:30	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	úrvacsora
29	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan	úrvacsora
	17:00	KATRINEHOLM	Nävertorpskyrkan	úrvacsora

JÚNIUS

4–5		SÖLVESBORG	*Találkozó a Växjöi Gyülekezettel*
4	11:00*	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan
5	11:00	LJUNGBY	Szent István templom
	16:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka
10	18:00	BORÅS	Hässleholmskyrkan
11	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan
	16:00	MALMÖ	Stadionkyrkan
12	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan
18	12:00	VÄSTERÅS	Kristiansborgskyrkan
	16:30	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan
19	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan
	17:00	KATRINEHOLM	Nävertorpskyrkan
23–26		TÅNGAGÄRDE	*Ökumenikus Önképzőkör Nyári Tábora*
26	10:00	TÅNGAGÄRDE	Gyül. Otthon *(Önképzőkör)*

Trogared-kápolna – konfirmációs istentiszteleteink hagyományos helye.

A TEMPLOMOK ÉS MÁS ISTENTISZTELETI HELYEK CÍMEI

BORÅS	Hässleholmskyrkan	Våglängdsgatan 3
ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbygatan 4
GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkvägen 4
HALMSTAD	Andersbergkyrkan	Grönevångstorg
HELSINGBORG	EFS-kyrkan	Bruksgatan 27
JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kyrk.	Torpaplan
KATRINEHOLM	Nävertorpskyrkan	Blomstervägen 14
LJUNGBY	Szent István templom	Bolmstadsvägen 21
MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjögatan 1
SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansgatan 1
STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan	Humlegårdsgatan 13
TÅNGAGÄRDE	Gyülekezeti Otthon	Äspered felé (40-es útról)
VÄSTERÅS	Kristiansborgskyrkan	Katrinelundsvägen 1
VÄXJÖ	Johannesgården	Paradvägen 4

(KK) = alkalmak Károly Károly csíkszeredai segédlelkész vendégszolgálatával.
Växjöiek, figyelem! Június 4–5-én közös istentisztelet Sölvesborgban, utána találkozó a Ryssbergsstugaban (többek között Helen Rolander diaképes előadása).

Áldott húsvéti ünnepeket kívánunk minden kedves hívünknek és olvasónknak!

DICSŐSÉG *(Folytatás a 2. oldalról)*

Istent tehát korlátlan hatalom és tökéletes jóság jellemzi. Dicsősége nem más, mint a felülmúlhatatlan erő és hatalom, a hiánytalan bölcsesség, a végtelen jóakarat és szeretet, a kimeríthetetlen lelki gazdagság és a makulátlan tisztaság tündöklő ragyogása. Ez a ragyogás Isten tökéletes lényéből árad. Hiszen Ő maga a *hatalommal bíró szeretet.*

Mivel Isten szeretet, nélküle a hatalom zsarnoksággá lesz, a mindenhatóság önkénnyé, az erő durvasággá, az igazságosság könyörtelenséggé. Szeretet hiányában a bölcsesség átadja helyét a racionális megfontolásnak, a tisztaság értelmét veszíti, a jóakaratból pedig megtalálhatatlanul elvész a *jó.*

Mi, emberek, Tőle tanulhatjuk meg, mi az igazi szeretetet. Nélküle ez számunkra ismeretlen marad, hiszen a magunk feje-szíve szerinti szeretet nem a lélek áldozatkész állásfoglalása, erkölcsi döntése amellett, akihez-akikhez lényegünk szerint tartozunk, hanem elfogult, önző érzelem, amely nem azt szeretné, hogy a szeretet alanya örök törvények szerint működjön, bontakozzon, hanem érdek és ízlés szerint igyekezne azt alakítani.

Isten dicsősége számunkra a legközvetlenebbül a csodában jelentkezik, függetlenül attól, hogy az természeti köntöst ölt-e vagy egyértelműen természetfölötti jellegű. Tetten érhetjük a teremtett világ előttünk – éppen a tudomány segítségével – mindinkább feltáruló rendkívüliségében, egy másik ember szeretetében, vagy a magunk lelkében is, ha sikerül gőgünkből és önsajnálatunkból kilépnünk. Nem véletlen az, hogy gyakran a legnagyobb bajban tölt el valami megmagyarázhatatlan erő bennünket.

Némelyek szerint Isten dicsőítése szégyenteljes megalázkodás, hiszen emberi tartásunkról mondunk le ilyenkor. Pedig Isten csak azt várja el tőlünk, hogy olyannak tekintsük Őt, amilyen. Isten dicsőséges, tehát nem tekinthetjük másnak. Ez a tulajdonsága akkor is megmarad, ha mi nem ismerjük el, esetleg csak azért nem, mert szerintünk ezzel magunkat kisebbítenénk. Pedig igazi lelki nagyságunk feltételezi, hogy mindenkiben hiánytalanul elismerjük azt, ami az övé, ami az ő minősége és értéke.

A materialista szerint Istent jellemzőivel együtt mi találtuk ki, így a dicsőség hozzá kapcsolt fogalma is a mi képzeteinkből származik: benne a tökéletességre vonatkozó elképzeléseinket, saját életünk hiányérzeteiből származó erkölcsi törekvéseinket fogalmazzuk meg. E felfogás szerint létünk, értelmünk, érzelmi világunk az „örök anyagban" rejlő tökéletesedési impulzusokból származik, amelyek bennünk, emberekben, a természetes okokra visszavezethető biológiai evolúció végeredményében materializálódnak. Ha valóban ehhez a felfogáshoz tartjuk magunkat, akkor arra a következtetésre kell jutnunk, hogy nem az általunk „kitalált" Istent, hanem az anyagot kell dicsőítenünk, hiszen minden jó és szép abból származik belénk. Vagy dicsőíthetjük éppenséggel erre „méltó" önmagunkat is, hiszen mi „az anyag autonóm fejlődésének" a koronája vagyunk.

De hiába tagadjuk, Isten van, és arra teremtett bennünket, hogy öndicsőítésünk helyett felkészüljünk az Ő dicsőségében való részesedésre.

Sokan kétségbe vonják, hogy egyáltalán van-e jogunk azt hinni: tudjuk, Isten mit akar? Pedig a Szentírásból ez egyértelműen kiviláglik. De aki nem fogja fel vagy elveti az újszövetségi Evangéliumot, az valóban nem értheti meg Isten szándékait.

Az utóbbi századokban nem ritkák a gúnyos megjegyzések az eseménytelen, ájtatos unalommal teli mennyországról. Pedig a testüket és lelküket nyomorító kábítószerfogyasztók minden bizonnyal az után az élmény után sóvárognak, amelyet csak a Mindenható ölelése, valamint az az egész lényüket átható megalapozott önbecsülés adhatna, amelyben az üdvözült léleknek része lehet. Kár, hogy ezt az élményt sokan végképp rossz úton keresik, valamint máris és ingyen akarják.

Tudjuk az Írásból: meg kell adnunk Istennek azt, ami az Istené. Nem elég azonban Őt szóval dicsőíteni, ezt kell tennünk cselekedeteinkkel is. Embertársainkért vagy Isten jobbító szándékaiért való (de hiszen minden szándéka jobbító!) bárminemű lemondás ellentétes az értelem és lélek nélküli világ mechanizmusaival, ezért ezek felajánlása által Isten csodáinak részeseivé lehetünk. Amikor áldozatot hozunk, Isten Lelke a Földre árad. Tettünkkel rést ütöttünk a világ rideg burkán, így a mindig sugárzó kegyelem megérinthet bennünket, embereket, gazdagabbá, tisztábbá teszi a lelkünket, és ezáltal szebbé a világot is.

Új Kéve

ISSN 1400-8998

A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség lapja – Az Északon élő magyarok ökumenikus fóruma
(Ungerska Protestantiska Samfundets tidning Ungrarnas ekumeniska forum i Norden)

Megjelenik negyedévente – évi 4 szám
(Utkommer kvartalsvis – 4 nr per år)

Nr. 1, årgång XIII. évfolyam 1. szám
Mars 2005 március

Felelős kiadó (Ansvarig utgivare)
az Egyháztanács (Kyrkorådet)

A lapnak kinevezett szerkesztősége nincs, a szerkesztési munkákat a lelkész végzi.
(Tidningen har ingen utnämnd redaktion, det redaktionella arbetet utförs av pastorn.)

Molnár-Veress Pál
Granövägen 126
S–151 64 Södertälje /Stockholm/
Telefon/Fax: +46–(0)8–550 160 66

E-mail: ujkeve@telia.com
Honlap (Websida): www.keve.se

Nyomda (Tryckeri): Ekonomi-Print AB
114 85 Stockholm – Storgatan 19
Telefon/Fax: +46–(0)8–783 81 24/ 667 98 18
Referens (Kontaktperson): Jerry Petterson
E-mail: tryckeriet@ekonomiprint.se

Példányszám (Upplaga)
1 500

Egyházfenntartási járulékot vagy támogatást fizető tagjainknak a lapot térítésmentesen küldjük.
A közösségünkhöz nem tartozó, de az Új Kéve iránt érdeklődő olvasóinkat kérjük, tájékoztatásért forduljanak Pap Iván országos pénztárosunkhoz:
181 30 LIDINGÖ, Frisksportarvägen 2
Tel: 08–731 83 60 Fax: 08–731 08 28

Postgiro számlaszámunk:
Ungerska Protestantiska Samfundet
Postgiro 602047–3

MÁS ÉSZAKI/BALTI ORSZÁGOKBAN ÉLŐ MAGYAR GYÜLEKEZETEK MEGBÍZOTT VEZETŐI
(A szolgálatot alkalmanként meghívott lelkész végzi)

ÉSZTORSZÁG – Tallinn / Tartu
BÁN ISTVÁN
EE-50013 TARTU Pohla 13-1
Tel: +372–740 54 55 Mobil: +372–506 96 42

FINNORSZÁG – Helsinki / Turku
NAGY GÁBOR
SF-10300 KARJAA Kauppiaankatu 32
Tel: +358–19231242 Mobil: +358–409607559

NORVÉGIA – Oslo
HORVÁTI GYÖRGY
N-1357 BEKKESTUA Parksvingen 43
Tel: +47–675 621 05

új kéve POSTTIDNING B
UNGERSKA PROTESTANTISKA SAMFUNDET
Returadress: 151 64 SÖDERTÄLJE Granövägen 126

Tompa László

KELJ FEL ÉS JÁRJ!

Nagy kőbe koppant, zúzott fejedet
Veted-e már fel és mikor veted,
Ember, te csüggedt, kínoktól alélt?
Az ár, mely levert, rajtad átrohant,
Már elhúzódott, s halld, ezernyi hang
Hírli, hogy ismét megmozdult a lét.
Az iszap által meghajtott füvek
Rendre megint zsendülni kezdenek –
A föld sebei tünedeznek, és
Nyomukra is szövül a feledés...

Csak te ne tudnál feledni, szegény
Ember... legárvább a föld kerekén?
Ej! búdat vesd a szélbe könnyedén!
S nézd a pacsirtát - fölfelé nyilall!
A nap, a nap is ott fenn, hogy ragyog –
Onnan melenget sugaraival,
S rád fentről szórnak fényt a csillagok –
Mozdulj te is hát, és emelj fejet!

Csillagok közt van neked is helyed,
Lendülj feléjük, hisz azért vagy ember!
S tudd meg, hogy még sok öröm, szenvedés vár –
Az élet szólít – hallod? –: kelj fel, kelj fel,
És járj!

1924

Hajdúnánás, református templom